

Innkalling av Utval for næringutvikling og drift

Møtedato: 10.06.2020
Møtestad: Nordhordlandshallen, kantina
Møtetid: 12:00 - 17:00

Eventuelle forfall må meldast til <https://www.alver.kommune.no/innhald/politikk-og-hoyringar/politikk/melde-forfall-til-politiske-mote/>

Varamedlemmer møter berre etter nærare avtale.

På grunn av smittevernomsyn må dei som ønskjer å vera tilhøyrarar melda frå til politisk sekretariat på førehand.

Sak om Planstrategi for Vestland fylke (utviklingsplan) vert ettersendt.

Sakliste

Saknr	Tittel
032/20	Godkjenning av innkalling og sakliste
033/20	Godkjenning av møteprotokoll
034/20	Felles VA-norm for Alver kommune
035/20	Strategidokument for Nordhordland UNESCO biosfæreområde - høyring
036/20	Meldingar og orienteringar

2. juni 2020

Stian Lavik
møteleiar

Arthur Kleiveland
møtesekretær

Arkiv:

JournalpostID: <jplD> 20/32307

Saksbehandlar:

Dato: 02.06.2020

Saksframlegg

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
032/20	Utval for næringutvikling og drift	10.06.2020

Godkjenning av innkalling og saksliste

Innkalling og saksliste vert godkjent.

Arkiv:

JournalpostID: <jplD> 20/28910

Saksbehandlar:

Dato: 18.05.2020

Saksframlegg

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
033/20	Utval for næringutvikling og drift	10.06.2020

Godkjenning av møteprotokoll

Møteprotokollen vert godkjent.

Vedlegg i saka:

30.04.2020 Protokoll - Utval for næringutvikling og drift - 29.04.2020 1383892

Møteprotokoll for Utval for næringutvikling og drift

Møtedato: 29.04.2020
Møtestad: Teams-møte
Møtetid: 12:00 - 15:20

På grunn av korona-situasjonen vart møtet i utvalet halde på Teams.

Frammøtte medlemmer	Parti	Rolle
Stian Lavik	KRF	Utvalsleiar
Mabel Johansen	H	Nestleiar
Tormod Skurtveit	AP	Medlem
Yngve Walaker	FNB	Medlem
Maya Riise	MDG	Medlem

Forfall meldt frå medlem:	Parti	Rolle
Liv Hopland van der Kooij	SP	Medlem
Anders Ingar Solheim	FRP	Settemedlem

Frammøtte varamedlemmer:	Parti	Erstatter medlem
Else Marie Skartveit Dale	KRF	Møtte for Stian Lavik i sak 024
Olav Steinar Namtvedt	SP	Liv Hopland van der Kooij - SP
Tommy Tjensvold Øvretveit	FRP	Anders Ingar Solheim - FRP

Følgjande frå administrasjonen møtte:

Kommunalsjef Hogne Haugsdal, næringssjef Tanja Hoel, rådgjevar Tove Hagenes, Næring og utvikling, møtesekretær Arthur Kleiveland

Vegar R. Sjursen og Maria B. Helsengreen frå selskapet E&Y orienterte i sak 023.

Sakliste

Saknr	Tittel
020/20	Godkjenning av innkalling og sakliste
021/20	Godkjenning av møteprotokoll
022/20	Lokal aktivitetsspakke for næringslivet knytt til koronaviruset
023/20	Orienteringssak: Mongstad Industrial Park, Green Spot Mongstad
024/20	Søknad om tilskot til næringsfondet - Motitech - omstilling og realisering av internasjonalt vekstpotensial
025/20	Søknad til næringsfondet - Industriutvikling Vest - kartlegging og analyse av digitalt næringsliv i Alver
026/20	Søknad til næringsfondet - Asfaltpartner AS. Vekststrategi
027/20	Søknad til næringsfondet - CG Labs Innovativ - datafangst og analyse
028/20	Søknad til næringsfondet - Mikro Grønt AS. Produkt- og marknadsutvikling
029/20	Søknad til næringsfondet - NagellD. Digitalisering, digital prototyping og 3D-printing som virkemiddel for auka berekraft
030/20	Søknad til næringsfondet - NONL - Forretningsanalyse for ny grøn næringsutvikling - Mongstad Industrial park
031/20	Meldingar og orientering i møte 29. april

020/20: Godkjenning av innkalling og saksliste

Innkalling og saksliste vert godkjent.

Utval for næringutvikling og drift 29.04.2020:

Behandling:

Utvalet godkjende samrøystes innkalling og saksliste.

ND- 020/20 Vedtak:

Innkalling og saksliste vert godkjent.

021/20: Godkjenning av møteprotokoll

Møteprotokollen vert godkjent.

Utval for næringutvikling og drift 29.04.2020:

Behandling:

Utvalet godkjende samrøystes møteprotokoll frå 11. mars.

ND- 021/20 Vedtak:

Møteprotokollen vert godkjent.

022/20: Lokal aktivitetsspakke for næringslivet knytt til koronaviruset

Rådmannen sitt framlegg til vedtak:

Kommunestyret ber om at det vert utarbeidd eit felles kunnskapsgrunnlag (mogleighetsstudie) for korleis næringslivet og Alver kommune skal jobbe med strategisk utvikling av næringslivet framover.

Finansieringa på 750 000 kr skal dekkast frå næringsfondet under føresetnad av at Vestland fylkeskommune og lokalt næringsliv bidrar med finansiering til moglegheitsstudien, slik det er lagt fram i saka.

Kommunestyret ber rådmannen vurdere om det er investeringsprosjekt som kan framskundast i samband med 1. tertialrapport. I tillegg skal rådmannen vurdere framdrift på investeringsprosjekt i samband med økonomiplanen 2021 – 2024.

Utval for næringsutvikling og drift 29.04.2020:

Behandling:

Utvalet hadde ei grundig drøfting i saka.

Utvalsleiar Stian Lavik (KrF) sette fram følgjande framlegg (framlegg 1):

Utval for næringsutvikling og drift takkar formannskapet for å ha tatt tak i næringslivet sin situasjon i koronakrisa, og gjev si tilslutning til dei hovudpunkta som ligg føre frå administrasjonen. Vidare vil utvalet setja fram følgjande to endrings- og tilleggsframlegg til vedtak for kommunestyret:

1. I andre avsnitt vert "næringsfondet" endra til "disposisjonsfondet".

Utvalsleiar Stian Lavik (KrF) sette fram følgjande sekundærframlegg (framlegg 2):

Utval for næringsutvikling og drift takkar formannskapet for å ha tatt tak i næringslivet sin situasjon i koronakrisen, og gjev sin tilslutnad til dei hovudpunkta som ligg føre frå administrasjonen.

Utvalet vedtar at 750 000 til utarbeiding av eit felles kunnskapsgrunnlag (moglegheitsstudie) for korleis næringslivet og Alver kommune skal jobbe med strategisk utvikling av næringslivet framover blir dekt av næringsfondet, under føresetnad av at Vestland fylkeskommune og lokalt næringsliv bidrar med finansiering til moglegheitsstudien, og at kommunestyret elles følgjer opp tiltaka i vedtaket - slik det er lagt fram i saka. Utvalet vurderer dette føremålet til å vera dekt under fondsvedtektene sitt føremål og målsetting.

Vidare vil utvalet setja fram følgjande framlegg til vedtak for kommunestyret:

"Kommunestyret ber om at det vert utarbeid eit felles kunnskapsgrunnlag (moglegheitsstudie) for korleis næringslivet og Alver kommune skal jobbe med strategisk utvikling av næringslivet framover.

Finansieringa på 750 000 kr blir dekt frå næringsfondet under føresetnad av at Vestland fylkeskommune og lokalt næringsliv bidrar med finansiering til moglegheitsstudien, slik det er lagt fram i saka. (Jfr. vedtak i sak PS 022/20 i ND).

Kommunestyret ber rådmannen vurdere om det er investeringsprosjekt som kan framskundast i samband med 1. tertialrapport. I tillegg skal rådmannen vurdere framdrift på investeringsprosjekt i samband med økonomiplanen 2021 – 2024.

Tormod Skurtveit (Ap) sette fram følgjande framlegg til nytt avsnitt 4 i rådmannen sitt framlegg:

Kommunestyret ber om at både Utval for næringsutvikling og drift og Formannskapet vert

halde løpande orientert vidare om tiltak og framdrift i denne saka, første gong i juni.

Utvalsleiar Stian Lavik (KrF), sette fram følgjande framlegg til nytt avsnitt 4:

“Kommunestyret ber om at Utval for næringsutvikling og drift tar eit særleg ansvar for å følgja opp situasjonen og tiltak for næringslivet i eit heilskapleg perspektiv i lys av koronakrisa framover, og at utvalet vert halde orientert også om tiltak og framdrift i denne saka.

Det vart først røysta over rådmannen sitt framlegg til vedtak. Framlegget fekk 0 røyster og fall. Deretter vart det røysta over framlegg (framlegg 1) frå Stian Lavik. Framlegget fekk 2 røyster (Stian Lavik, KrF, Olav Steinar Namtvedt, Sp) og fall.

Stian Lavik sitt sekundærframlegg (framlegg 2) vart samrøystes vedteke.

Tormod Skurtveit og Stian Lavik sitt framlegg knytt til nytt avsnitt 4 vart sett opp mot kvarandre. Skurtveit sitt framlegg fekk 4 røyster (Tormod Skurtveit, Ap, Yngve Walaker, Fnb, Tommy Øvretveit, Frp, Maya Riise, MDG, og vart vedteke mot 3 røyster (Stian Lavik, KrF, Mabel Johansen, H, Olav Steinar Namtvedt, Sp).

ND- 022/20 Vedtak:

Utval for næringsutvikling og drift takkar formannskapet for å ha tatt tak i næringslivet sin situasjon i koronakrisen, og gjev sin tilslutnad til dei hovudpunkta som ligg føre frå administrasjonen.

Utvalet vedtar at 750 000 til utarbeiding av eit felles kunnskapsgrunnlag (moglegheitsstudie) for korleis næringslivet og Alver kommune skal jobbe med strategisk utvikling av næringslivet framover blir dekt av næringsfondet, under føresetnad av at Vestland fylkeskommune og lokalt næringsliv bidrar med finansiering til moglegheitsstudien, og at kommunestyret elles følgjer opp tiltaka i vedtaket - slik det er lagt fram i saka. Utvalet vurderer dette føremålet til å vera dekt under fondsvedtektene sitt føremål og målsetting.

Vidare vil utvalet setja fram følgjande framlegg til vedtak for kommunestyret:

“Kommunestyret ber om at det vert utarbeid eit felles kunnskapsgrunnlag (moglegheitsstudie) for korleis næringslivet og Alver kommune skal jobbe med strategisk utvikling av næringslivet framover.

Finansieringa på 750 000 kr blir dekt frå næringsfondet under føresetnad av at Vestland fylkeskommune og lokalt næringsliv bidrar med finansiering til moglegheitsstudien, slik det er lagt fram i saka. (Jfr. vedtak i sak PS 022/20 i ND).

Kommunestyret ber rådmannen vurdere om det er investeringsprosjekt som kan framskundast i samband med 1. tertialrapport. I tillegg skal rådmannen vurdere framdrift på investeringsprosjekt i samband med økonomiplanen 2021 – 2024.

Kommunestyret ber om at både Utval for næringsutvikling og drift og Formannskapet vert halde løpande orientert vidare om tiltak og framdrift i denne saka, første gong i juni.

023/20: Orienteringssak: Mongstad Industrial Park, Green Spot Mongstad

Rådmannen sitt framlegg til vedtak:

Utval for næringsutvikling og drift tar saka til orientering.

Utval for næringsutvikling og drift 29.04.2020:

Behandling:

Næringsssjef Tanja Hoel orienterte innleiingsvis.

Vegar R. Sjurson og Maria Helsengreen frå konsulentselskapet E&Y la fram status for det pågåande arbeidet med mulegheitsanalysen med fokus på kritisk infrastruktur.

Utvalet drøfta saka.

Utvalsleiar Stian Lavik, KrF, sette fram følgjande framlegg:

Utval for næringsutvikling og drift takkar for informasjonen om infrastruktur for utvikling av Mongstad som industriområde, og ønskjer å bli orientert vidare om arbeidet med utviklinga av Mongstad.

Vidare ber utvalet administrasjonen om at det vert oppretta ein oppfølgjingsprosess kalt "Kritisk infrastruktur for Mongstad Industripark" som skal følgja opp og leggja til rette for utviklinga av kritisk infrastruktur på Mongstad, slik at vi som kommune kan ta ei aktiv og framoverlent rolle i dette for Alver, Vestland og Noreg svært viktige industriutviklingsarbeidet. Utvalet vil vera styringsgruppe, og Leiar for næring og utvikling i administrasjonen (eller tilsvarande, om stillinga vert endra) skal leia prosessen.

Føremålet med prosessen skal vera:

- Ha eit koordinert overordna perspektiv på dei ulike prosessane som pågår og behov som må takast tak i under paraplyen kritisk infrastruktur for Mongstad.*
- Ha eit særskilt blikk på evalueringane av ulike deler av infrastrukturen som er vurdert i EY sin statusrapport av April 2020.*
- Følgja med på om det er trong for nye evalueringskriterier undervegs.*
- Administrasjonen rapporterer tilbake til ND med jamne mellomrom.*
- Prosessen har førebels inga avslutning i tid, dette er vurderingar ND vil gjera forløpande.*
- Prosessen skal i seg sjølv ikkje medføre ekstra kostnader utover normal drift, alle behov som vert avdekt skal opprettast og takast vidare i eigne prosessar der dei høyrer heime i den politiske og administrative styringsstrukturen.*

Utvalet tek elles informasjonen til orientering.

Tormod Skurtveit (Ap) sette fram følgjande framlegg:

Utval for næringsutvikling og drift takkar for informasjonen om infrastruktur for utvikling av Mongstad som industriområde, og ønskjer å bli løpande orientert vidare om arbeidet med utviklinga av Mongstad.

Utvalet tek elles informasjonen til orientering.

Rådmannen sitt framlegg til vedtak fekk ei røyst (Yngve Walaker, Fnb) og fall mot 6 røyster. Framlegga frå Stian Lavik og Tormod Skurtveit vart sett opp mot kvarandre. Skurtveit sitt framlegg fekk 4 røyster (Tormod Skurtveit, Ap, Olav Steinar Namtvedt, Sp, Maya Riise, MDG, Tommy Øvretveit, Frp) og vart vedteke mot 3 røyster (Stian Lavik, KrF, Mabel Johansen, H, Yngve Walaker, Fnb).

ND- 023/20 Vedtak:

Utval for næringsutvikling og drift takkar for informasjonen om infrastruktur for utvikling av Mongstad som industriområde, og ønskjer å bli løpande orientert vidare om arbeidet med utviklinga av Mongstad.

Utvalet tek elles informasjonen til orientering.

024/20: Søknad om tilskot til næringsfondet - Motitech - omstilling og realisering av internasjonalt vekstpotensial**Rådmannen sitt framlegg til vedtak:**

Prosjektet «Omstilling og realisering av internasjonalt vekstpotensial» blir tildelt kr 500 000 frå Næringsfondet i 2020.

Utval for næringutvikling og drift 29.04.2020:**Behandling:**

Saka vart handsama for "lukka dører". (Offl. §13.1)

Utvalsleiar Stian Lavik (KrF) er med i leiinga i selskapet som søker tilskot, Motitech, og han ba utvalet ta stilling til om han er inhabil i saka.

Nestleiar Mabel Johansen (H) overtok møteleiinga i saka. Utvalet kjende Lavik inhabil og han deltok ikkje i handsaminga.

Varamedlem Else Marie Skartveit Dale (KrF) var innkalla og ho erstatta Lavik i denne saka.

Utvalet vedtok samrøystes rådmannen sitt framlegg til vedtak.

ND- 024/20 Vedtak:

Prosjektet «Omstilling og realisering av internasjonalt vekstpotensial» blir tildelt kr 500 000 frå Næringsfondet i 2020.

025/20: Søknad til næringsfondet - Industriutvikling Vest - kartlegging og analyse av digitalt næringsliv i Alver

Rådmannen sitt framlegg til vedtak:

Prosjektet «Kartlegging og analyse av det digitale næringslivet i Alven» blir tildelt kr 100 000 frå Næringsfondet i 2020.

Utval for næringutvikling og drift 29.04.2020:**Behandling:**

Saka vart handsama for "lukka dører". (Offl. §13.1)

Utvalet vedtok samrøystes rådmannen sitt framlegg.

ND- 025/20 Vedtak:

Prosjektet «Kartlegging og analyse av det digitale næringslivet i Alven» blir tildelt kr 100 000 frå Næringsfondet i 2020.

026/20: Søknad til næringsfondet - Asfaltpartner AS. Vekststrategi**Rådmannen sitt framlegg til vedtak:**

Prosjektet «Vekststrategi» blir tildelt kr 200 000 frå Næringsfondet i 2020.

Utval for næringutvikling og drift 29.04.2020:**Behandling:**

Saka vart handsama for "lukka dører". (Offl. §13.1)

Utvalet vedtok samrøystes rådmannen sitt framlegg.

ND- 026/20 Vedtak:

Prosjektet «Vekststrategi» blir tildelt kr 200 000 frå Næringsfondet i 2020.

027/20: Søknad til næringsfondet - CG Labs Innovativ - datafangst og analyse

Rådmannen sitt framlegg til vedtak:

- Prosjektet «Innovativ datafangst og analyse» blir tildelt 900 000 kr frå Næringsfondet over ein prosjektperiode på 2 år, 450 000 kr i 2020 og 450 000 kr i 2021.
- Utval for Næringsutvikling og drift vil vere ei styringsgruppe for prosjektet på vegne av kommunen, som er pilotpartner i prosjektet.
- Utvalet ber at rådmannen signerer innovasjonskontrakten (FoU-avtalen) med CG Labs slik at særvilkår for tilsegn frå Innovasjon Norge blir oppfylt.

Utval for næringutvikling og drift 29.04.2020:

Behandling:

Utvalet handsama saka for "lukka dører". (Offl. § 13.1)

Utvalet vedtok samrøystes rådmannen sitt framlegg.

ND- 027/20 Vedtak:

- Prosjektet «Innovativ datafangst og analyse» blir tildelt 900 000 kr frå Næringsfondet over ein prosjektperiode på 2 år, 450 000 kr i 2020 og 450 000 kr i 2021.
- Utval for Næringsutvikling og drift vil vere ei styringsgruppe for prosjektet på vegne av kommunen, som er pilotpartner i prosjektet.
- Utvalet ber at rådmannen signerer innovasjonskontrakten (FoU-avtalen) med CG Labs slik at særvilkår for tilsegn frå Innovasjon Norge blir oppfylt.

028/20: Søknad til næringsfondet - Mikro Grønt AS. Produkt- og marknadsutvikling

Rådmannen sitt framlegg til vedtak:

Prosjektet «Produkt- og markedsutvikling» blir tildelt kr 150 000 frå Næringsfondet i 2020.

Utval for næringutvikling og drift 29.04.2020:

Behandling:

Utvalet handsama saka for "lukka dører". (Offl. § 13.1)

Utvalet vedtok samrøystes rådmannen sitt framlegg.

ND- 028/20 Vedtak:

Prosjektet «Produkt- og markedsutvikling» blir tildelt kr 150 000 frå Næringsfondet i 2020.

029/20: Søknad til næringsfondet - NagellD. Digitalisering, digital prototyping og 3D-printing som virkemiddel for auka berekraft

Rådmannen sitt framlegg til vedtak:

Prosjektet «Digitalisering, digital prototyping og 3D-printing som virkemiddel for auka berekraft» blir tildelt kr 350 000 frå Næringsfondet i 2020.

Utval for næringutvikling og drift 29.04.2020:

Behandling:

Utvalet handsama saka for lukka dører. (Offl. § 13.1)

Utvalet vedtok samrøystes rådmannen sitt framlegg.

ND- 029/20 Vedtak:

Prosjektet «Digitalisering, digital prototyping og 3D-printing som virkemiddel for auka berekraft» blir tildelt kr 350 000 frå Næringsfondet i 2020.

030/20: Søknad til næringsfondet - NONL - Forretningsanalyse for ny grøn næringsutvikling - Mongstad Industrial park

Rådmannen sitt framlegg til vedtak:

Prosjektet «Forretningsanalyse nye grønne arbeidsplasser Mongstad Industrial Park» blir tildelt kr 250 000 frå Næringsfondet i 2020.

Utval for næringutvikling og drift 29.04.2020:

Behandling:

Utvalet handsama saka for "lukka dører". (Offl. §13.1)

Utvalet vedtok samrøystes rådmannen sitt framlegg.

ND- 030/20 Vedtak:

Prosjektet «Forretningsanalyse nye grønne arbeidsplasser Mongstad Industrial Park» blir tildelt kr 250 000 frå Næringsfondet i 2020.

031/20: Meldingar og orientering i møte 29. april

Rådmannen sitt framlegg til vedtak:

Meldingar og orienteringar vert tekne til orientering.

Utval for næringutvikling og drift 29.04.2020:

Behandling:

Kommunalsjef Hogne Haugsdal orienterte kort kring prosessen med tilsetjing av ny næringssjef, og utvalsleiar og andre i utvalet fortalde frå andre møte og prosessar som har føregått sidan forrige møte, t.d. møte i kontaktutvalet, møte mellom ordførar, utvalsleiar og administrasjonen, arbeid med kraftsaka på Mongstad, konstituerande møte i representantskapet i NGIR (og at utvalet peikar på viktigheita av at Alver kommune får på plass ein god og framoverlent eigarstrategi), osb.

Utvalet drøfta aktuelle tiltak for å skapa aktivitet og tiltak som kan bidra positivt for lokalt næringsliv i tilknytning til koronakrisa.

Det vart sett fram følgjande felles framlegg:

Administrasjonen svarar i neste møte på følgjande problemstillingar knytt til følgjande opplisting:

- Utsetjing på skatt- og avgiftsbetaling
- Læringlegaranti
- Notat frå Mabel Johansen og Høgre knytt til aktuelle tiltak - utsendt til politisk handsaming
- Landbruket sitt behov for avløyssarar og sesongarbeid
- Sommarjobb

Utvalet tok elles informasjonen til orientering.

Utvalet vedtok framlegg til vedtak, med tillegg sett fram i møtet.

ND- 031/20 Vedtak:

Meldingar og orienteringar vert tekne til orientering med følgjande tillegg:

Administrasjonen svarar i neste møte på følgjande problemstillingar knytt til følgjande opplisting:

- Utsetjing på skatt- og avgiftsbetaling
- Reiseliv
- Læringlegaranti
- Notat frå Mabel Johansen og Høgre knytt til aktuelle tiltak - utsendt til politisk handsaming
- Landbruket sitt behov for avløyssarar og sesongarbeid
- Sommarjobb

Utvalet tok elles informasjonen til orientering.

Arkiv: FE-146
JournalpostID: <jplD> 20/30621
Saksbehandlar:
Dato: 26.05.2020

Saksframlegg

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
034/20	Utval for næringutvikling og drift	10.06.2020
	Alver kommunestyre	

Felles VA-norm for Alver kommune

Rådmannen sitt framlegg til vedtak:

Kommunestyret godkjenner VA-norm for Alver slik den ligg føre i saka. Den godkjende VA-norma skal leggjast til grunn ved all utbygging.

Politisk handsaming

Saka skal til innstilling i Utval for Næringsutvikling og drift
Saka skal avgjerast i Kommunestyret

Bakgrunn

For å kunne sikre god kvalitet på nyanlegg og reetablering av eksisterande infrastruktur innanfor vatn og avløp, har mange kommunar ei VA-norm som fastset teknisk standard, krav til tekniske planar og vilkår for kommunal drift. Lindås, Meland og Radøy har alle hatt ei godkjent VA-norm. Etter kommunesamanslåinga er det ønskjeleg at Alver kommune arbeider etter ein felles standard.

Framlagt VA-norm for Alver kommune er eit dokument som syner korleis tekniske anlegg og infrastruktur for vatn og avløp skal opparbeidast. Norma vil gjelde alle offentlege anlegg innanfor vatn og avløp i kommunen. Norma vert lagt til grunn ved handsaming av søknader om tiltak i kommunen og vil såleis vere eit styrande dokument både for administrasjonen i kommunen, men også for tiltakshavarar og leverandørar i marknaden.

VA-norma byggjer på ein felles standard, utarbeidd av Norsk Vann. Hordalandskommunane har samarbeida om lokal tilpassingar, og om vedlegg som forklarar detaljane nærare.

Saksopplysninger:

Historikk

VA-norma for regionen vår var eit samarbeidsprosjekt mellom Lindås, Radøy, Meland, Askøy, Austrheim, Austevoll, Fjell, Sund, Øygarden og Os kommune. I ettertid har også Osterøy kommune kome med. Dihva (Driftsassistansen i Hordaland - Vann og Avløp IKS) koordinerte og utarbeidde VA-normen saman med representantar frå deltakarkommunane. Dihva er eigd av 29 kommunar i Vestland og Rogaland. Samarbeidet om ei felles VA-norm for regionen vart slutført i desember 2013 og vart politisk godkjent i tidlegare Lindås, Meland og Radøy i 2013/2014.

Lokale tilpassingar

VA-norma er basert på ei standardnorm frå Norsk Vann. Norsk Vann er ein

interesseorganisasjon for alle kommunar i Norge innanfor vatn- og avlaupssektoren. Av omsyn til topografi, historie, klima mm har det vore naudsynt å gjere lokale tilpassingar ut frå standarden som Norsk Vann har tilrådd. I samarbeidsprosjektet mellom Nordhordlandskommunane, prøvde kommunane å gjere dei lokale tilpassingane så like som mogeleg. Men det er likevel nokre skilnader. Eit eksempel er val av materiell og kvalitet på materiellet. Tidlegare Lindås og Meland si norm er tilnærma identisk. Medan Radøy i liten grad gjorde lokale tilpassingar i norma.

Tilgang til VA-norma

Det har vore viktig at VA-norma er godt kjent for innbyggjarane. Den har lagt tilgjengeleg på nettsidene til kommunane dei seinaste åra. VA-norma skal vere tilgjengleg på nett i Alver kommune. Link vert lagt under fana «Vatn og avløp – Regelverk» på heimesida til kommunen.

Vedlagt VA-norm

VA-normen ligg som vedlegg til saka. Kommunenamna må oppdaterast før norma kan leggjast ut på nettet. I vedlagt norm er det vist i grønt kva tekst som skal leggjast til og i raudt kva tekst som skal fjernast.

Vurdering

Felles VA-norm for Alver kommune

Det er viktig at vi får på plass ei VA norm for Alver Kommune og at denne vert gjort tilgjengeleg på nett for alle. Godkjent VA-norm skal liggje til grunn ved all utbygging i Alver kommune. Dette for å sikre god kvalitet på planlagt og utført arbeid både for kommunen sine eigne prosjekt og andre tiltakshavarar som bygger anlegg i kommunen. Ei felles norm gjer føreseielege tilhøve for rådgjevarar, leverandørar og marknad. Norma gjer sakshandsaming enklare - til beste for innbyggjarane. Vi sikrar også at dei ferdige anlegga har ein slik kvalitet at dei kan overtakast og driftast av kommunen dersom dette er ønskeleg.

Endringar i norma for dei tidlegare kommunane

Forslaget til felles VA-norm for Alver kommune er basert på norma til tidlegare Lindås og Meland kommune, ettersom desse er tilnærma identiske. Sett i høve til tidlegare Radøy kommune si norm, vil den nye felles norma innehalde vesentlege endringar. Radøy hadde ikkje tatt inn reglar om plankrav; krav om VA-rammeplan før godkjenning av reguleringsplan og teknisk detaljplan før igangsetting av tiltak. Det er også forskjell på krav om tilknytning av private stikkleidningar og type avløpsspumpestasjon.

VA-norma skal reviderast

Norma som no er foreslått vedtatt i denne saka skal snart reviderast. Alver og fleire av kommunane i regionen har vore gjennom ei kommunesamanslåing, og det er eit felles behov for å samordne og oppdatere VA-normene i regionen. Revisjonen vil ta noko tid å gjennomføre, og i mellomtida bør det vere klart kva som er Alver kommune sine krav til bygging av nye VA-anlegg. Derfor er det no viktig å få vedtatt ein felles norm for Alver kommune, ei norm som byggjer på dei tidlegare godkjente normene

Vedlegg i saka:

26.05.2020 VA norm - Alver kommune

1396426

Kommunalteknisk VA norm for

SUND VA
SUND VATN OG AVLAUP AS

Alver Kommune

Austrheim kommune

Austevoll VA

FjellVar/Fjell kommune

Lindås kommune

Meland kommune

Os kommune

Osterøy kommune

Radøy kommune

Sund VA

Austevoll Vatn og Avløp

FORORD

10 kommunar/verksemdar har gått saman om å utarbeide felles kommunalteknisk VA norm. Arbeidet har skjedd i regi av DIHVA IKS.

VA norma representerer førehandgodkjente løysingar på korleis dei kommunaltekniske anlegga skal utformast. Det blir i stor grad vist til NORSK VANN/Norsk Rørsenter sine VA miljøblad for detaljutforming av ulike anleggsdelar. Norma er vedteke i kommunestyra.

Bruk av alternative løysingar/materiale er ikkje forbode, men i slike tilfelle skal desse godkjennast særskilt av VA ansvarleg i kommunen

VA norma er basert på malen til NORSK VANN. Heile norma kan lastast ned frå internett på : www.rorsenter.no

Utarbeiding av norma har blitt gjennomført av ei arbeidsgruppe med følgjande medlemmar:

Odd Brekken, Austevoll Vatn og Avløp
Hilde Hardang, Austrheim kommune
Rolf Myrmel, Austrheim kommune
Cato Dahle, FjellVar
Stig Hagenes, FjellVar
Leidvin Aakre, Fjell kommune
Arne Helgesen, Lindås kommune
Atle Dingen, Lindås kommune
Knut Espetvedt, Lindås kommune
Harry Finseth, Meland kommune
Geir Jensen, Meland kommune
Agnete Haugland, Os kommune
Odd Helge Henriksen, Os kommune
Tore Andersland, Os kommune
Jan Ove Flatås, Osterøy kommune
Jan Magnus Drivenes, Radøy kommune
Tore Rikstad, Radøy kommune
Einar Færø, Radøy kommune
Arvid Kaalaas, Sund Vatn og Avlaup as
Øyvind Botne, Øygarden kommune

I tillegg har Martin Opdal, Bergen kommune delteke på arbeidsmøta med observatørstatus.

Planarbeidet starta opp august 2012 og blei avslutta september 2013. Det har vore gjennomført 13 møter i arbeidsgruppa.

Revisjon av VA Norma starta opp mars 2015 og blei avslutta juni 2015. Det har vore gjennomført 2 møter. Bak i dokumentet ligg ei liste over dei viktigaste endringane.

Tobias Dahle, DIHVA IKS har vore sekretær for arbeidet.

Innhald

Side

1. HEIMELSDOKUMENT (LOVER OG FORSKRIFTER)	1
2. FUNKSJONSKRAV	3
2.0 Berekraftige VA – anlegg	3
VA – anlegga skal vere bærekraftige	3
2.1 Prosjektdokumentasjon	3
2.2 Grøfter og leidningsutføring	3
2.3. Transportsystem - vassforsyning	3
2.4. Transportsystem – spillvatn/ avløp felles	3
2.5. Transportsystem - overvatn	4
3. PROSJEKTDOKUMENTASJON	5
3.0 Generelle bestemmelser	5
3.1 Mengdeberekning	5
3.2 Målestokk	5
3.3 Kartteikn og teiknesymbol	6
3.4 Teikningsformat	6
3.5 Revisjoner	6
3.6 Krav til plandokumentasjon	7
3.7 Grøftetverrsnitt	8
3.8. Kumteikningar	8
3.9 Krav til sluttdokumentasjon	9
3.10 Graveløyve	11
3.11 Beliggenheit/trasevalg	11
3.A Andre krav	11
4. GRØFTER OG LEIDNINGSAUTFØRING	13
4.0 Generelle bestemmelser	13
4.2 Stive rør - Krav til grøfteutføring	15
4.3 Krav til kompetanse for utførande personell	15
4.4 Beliggenheit/trasevalg	15
4.A Andre krav	17
5. TRANSPORTSYSTEM - VASSFORSYNING	18
5.0 Generelle bestemmelser	18
5.1 Val av leidningsmateriale	18
5.2 Utrekning av vassforbruk	19
5.3 Dimensjonering av vassleidningar	19
5.4 Minstedimensjon	21
5.5 Styrke og overdekning	21
5.6 Rørleidningar	22
5.7 Mottakskontroll	23
5.8 Armatur	23
5.9 Rørdeklar	24
5.10 Tilknytning av stikkleidningar / avgreining på kommunal vassleidning	25
5.11 Forankring	26
5.12 Leidning i kurve	27
5.13 Trasé med stort fall	27
5.14 Vassverkskummar	28
5.15 Avstand mellom kummar	30
5.16 Brannventilar	30
5.17 Trykkprøving av trykkleidningar	31
5.18 Desinfeksjon	32
5.19 Pumpestasjonar vassforsyning	32
5.20 Leidningar under vatn	33
5.21 Reparasjonar	33
5.A Andre krav	33

6. TRANSPORTSYSTEM - SPILLVATN	35
6.0 Generelle bestemmelser	35
6.1 Val av leidningsmateriale	35
6.2 Utrekning av spillvassmengder	36
6.3 Dimensjonering av spillvassleidningar	36
6.4 Minstedimensjonar	37
6.5 Minimumsfall/sjølvreinsing	37
6.6 Styrke og overdekning	37
6.7 Rørleidningar og rørdelar	38
6.8 Mottakskontroll	38
6.9 Tilknytning av stikkleidningar / avgreining på kommunal spillvassleidning	39
6.10 Leidning i kurve	40
6.11 Bend i grøft	40
6.12 Trasè med stort fall	40
6.13 Avløpskummer	41
6.14 Avstand mellom kummar	41
6.15 Rørgjennomføringar i betongkum	41
6.16 Renovering av avløpskummer	42
6.17 Tettheitsprøving	42
6.18 Pumpestasjonar spillvatn	42
6.19 Leidningar under vatn	42
6.20 Sand- og steinfang	43
6.21 Trykkavløp	43
6.A Andre krav	44
7. TRANSPORTSYSTEM - OVERVATN	45
7.0 Generelle bestemmelser	45
7.1 Val av leidningsmateriale	45
7.2 Utrekning av overvassmengder	46
7.3 Dimensjonering av overvassleidningar	46
7.4 Minstedimensjonar	47
7.5 Minimumsfall/selvrensning	47
7.6 Styrke og overdekking	47
7.7 Rørleidningar og rørdelar	48
7.8 Mottakskontroll	49
7.9 Tilknytning av stikkleidningar / avgreining på kommunal overvassleidning	49
7.10 Leidning i kurve	49
7.11 Bend i grøft	50
7.12 Trasè med stort fall	50
7.13 Overvasskummar	50
7.14 Avstand mellom kummar	51
7.15 Rørgjennomføringar i betongkum	51
7.16 Tetthetsprøving	51
7.17 Sandfang/bekkeinntak	51
7.A Andre krav	52
8. TRANSPORTSYSTEM – AVLØP FELLES	53
8.0 Generelle bestemmelser	53
8.1 sand- og steinfang	53
8.2 Regnvassoverløp	53

VEDLEGGSOVERSIKT

- Vedlegg A.1: Plan og lengdeprofil
 - Vedlegg A.2: Tverrsnitt Grøft
 - Vedlegg A.3: Tilknytting i kum – vassforsyning
 - Vedlegg A.4: Tilknytting i kum – avløp
 - Vedlegg A 5: Utforming av vasskum djupne mindre enn 2000 mm
 - Vedlegg A 6: Utforming av vasskum djupne større enn 2000 mm
 - Vedlegg A 7: Eksempel på utforming av trykkreduksjonskum – enkel reguleringsventil
 - Vedlegg A 8: Eksempel på utforming av trykkreduksjonskum – dublert reguleringsventil
 - Vedlegg A 9: Baioløysing – standardteikning
 - Vedlegg A 10: Steinfangkum
 - Vedlegg A 11: Grøftestengsel
 - Vedlegg A 12 Forankring Jordgrøft
 - Vedlegg A 13: Forankring Fjellgrøft
 - Vedlegg A 14: Normteikning avløpspumpestasjon
-
- Vedlegg B.1: Sjekkliste for Teknisk plan, sluttdokumentasjon og overtaking
 - Vedlegg B.2: Krav til innmåling og dokumentasjon av VA anlegg
 - Vedlegg B.3: Sjekkliste for kontroll av VA anlegg
 - Vedlegg B.4: Utforming av pumpestasjonar vassforsyning
 - Vedlegg B.5: Utforming av pumpestasjonar avløp
 - Vedlegg B.6: Retningslinjer for overvasshandtering
 - Vedlegg B.7: Oversikt endringar i samband med revisjon av VA norma hausten 2017

1. Heimelsdokument (lover og forskrifter)

Verksemder for vatn- og avløp er underlagt ei rekkje lover og forskrifter som regulerer og påverkar planlegging, utføring og drift av VA-anlegg. Dei viktigaste lovene og forskriftene er lista opp under. Det blir spesielt gjort merksam på at eit VA-prosjekt skal vurderast av fleire instansar i kommunen.

Denne norma inneheld dei tekniske krava som kommunen har vedtatt for å sikre teknisk kvalitet med omsyn til overordna målsetjing i planar og rutinar når kommunen skal eige, drive og vedlikehalde VA-anlegg.

Norma blir og lagt til grunn for krav i samband med utbyggingsavtalar i kommunen. Eit VA-anlegg må i tillegg til å tilfredsstilla desse krava, og tilfredsstilla krava i Plan- og bygningslova om godkjenning og kvalitetssikring. Planane skal og handsamast av plan- og bygningsmyndighetene.

Generelle lover

- Plan- og bygningsloven
- Teknisk forskrift
- Forskrift om byggesak
- Forskrift om sikkerhet, helse og arbeidsmiljø på bygge- og anleggsplasser "Byggherreforskriften"

Vassforsyning

- Lov om vassdrag og grunnvann (Vannressursloven)
- Forskrift om sikkerhet og tilsyn med vassdragsanlegg
- Forskrift om vannforsyning og drikkevann (Drikkevassforskrifta)
- Forskrift om brannforebyggende tiltak og tilsyn
- Veiledning til forskrift om brannforebyggende tiltak og tilsyn
- Forskrift om internkontroll for å oppfylle næringsmiddeloggivningen (IK-MAT)
- Lov om kontroll med produkter og forbrukertjenester (Produktkontrollloven)

Avløp

- Forurensningsloven
- Forskrift om begrensning av forurensning - Del 4. Avløp
- Forskrift om gjødselvarer mv. av organisk opphav
- Lov om vassdrag og grunnvann (Vannressursloven)

Anna

- Forskrift om begrensning av forurensning - Del 1. Forurensset grunn og sedimentar - Kapittel 1. Tiltak for å motvirke fare for forurensning fra nedgravde oljetanker
- Forskrift om begrensning av forurensning - Del 1. Forurensset grunn og sedimentar - Kapittel 2. Opprydding i forurensset grunn ved bygge- og gravearbeider
- Forskrift om begrensning av forurensning - Del 6. Forurensning til vassdrag og det marine miljø fra skipsfart og andre aktiviteter - Kapittel 22. Mudring og dumping i sjø og vassdrag
- Forskrift om utførelse av arbeid
- Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven)
- Forskrifter fra arbeidstilsynet
- Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (Internkontrollforskriften)
- Forskrift om miljørettet helsevern
- Kommunenes sentralforbunds forslag til anskaffelsesinstruks for kommuner og fylkeskommuner

- Forskrift om begrensning av forurensning - Del 4. Avløp - Kapittel 11. Kommunale vann- og avløpsgebyrer
- Lov om kulturminner (§ 9: Tiltakshaver har undersøkelsesplikt i forhold til fornminner)
- Veglov
- Vegvesenets håndbok N200 - Vegbygging (utgitt av Statens Vegvesen)
- Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg

2. Funksjonskrav

2.0 Berekraftige VA – anlegg

VA – anlegga skal vere bærekraftige

2.1 Prosjektdokumentasjon

Dokumentasjonen skal vere tilpassa kompleksiteten og storleiken til oppgåva slik at prosjektet omtalar alle naudsynte tekniske detaljar og løysingar. Fullstendig dokumentasjon er samansett av kvalitetssystem, teknisk framstilling, teikningar og orienterande dokument.

Denne VA-norma klargjer krav til teknisk standard på anlegga som kommunen skal eige og overta for drift og vedlikehald, men vil så langt det er praktisk mogleg og danna grunnlag for krav til standard i kommunale utbyggingsavtalar og ovanfor private utbyggjarar.

2.2 Grøfter og leidningsutføring

Grøfter og leidningsanlegg skal planleggjast og utførast slik at dei tilfredsstiller gjeldande tettleikskrav i heile si planlagde levetid. Materialbruk og utføring skal vere slik at det ikkje fører til uakseptabel senking av kvaliteten på drikkevatnet eller svikt i effektiv transport av drikkevatn, avløpsvatn og overvatn.

Produkt og material som blir brukt i vass- og avløpsanlegg, skal ha slike eigenskaper at krava i plan- og bygningslova og dei tekniske krava i forskrifta blir tilfredsstilt.

2.3. Transportsystem - vassforsyning

Anlegga skal byggjast og drivast slik at krava i Drikkevannsforskrifta blir tilfredsstilt, og slik at kundane til vassverket får NOK vatn, GODT vatn og SIKKER vassforsyning.

Leidningsnett, kummar og pumpestasjonar skal lagast slik at vatnet har helsemessig og bruksmessig god kvalitet og blir levert til ein rimelig kostnad. Leidningane skal tilfredsstille gjeldande tettleikskrav. Material som direkte eller indirekte kjem i kontakt med drikkevatn, skal ikkje gje frå seg stoff til vatnet i mengder som kan medføra helserisiko (oversikt over typegodkjent belegg, røyrmaterial m.m. i kontakt med drikkevatn blir utgitt av Folkehelsa).

For å oppnå god og sikker drift av vassforsyningsanlegg rår ein til å byggje opp leidningsnettet av ringleidningar der dette er praktisk og økonomisk mogleg. I ringleidningar unngår ein lommer med vatn med særlig lang opphaldstid, dvs. at faren for svekka vasskvalitet blir redusert.

2.4. Transportsystem – spillvatn/ avløp felles

Leidningsnett og installasjonar skal utførast slik at krav i Forureiningslova og gjeldande utsleppsløyve blir tilfredsstilt. Anlegga skal sikrast lengst mogleg levetid og det skal leggjast vekt på kostnadseffektiv drift. Leidningane

skal tilfredsstille gjeldande tettleikskrav.

2.5. Transportsystem - overvatn

Det skal sikrast forsvarlig handtering av overvatn. Dette kan gjerast ved lokale fordrøyings-/ infiltrasjonsløysingar, eller ved bygging av tradisjonelle overvassleidningar.

Leidningsnett og installasjonar skal utførast med same kvalitet som spillvassanlegga med omsyn til tetthet og funksjon. Anlegga skal sikrast lengst mogleg levetid, og det skal leggjast vekt på kostnadseffektiv drift. Leidningane skal tilfredsstille gjeldande tettleikskrav.

3. Prosjektdokumentasjon

3.0 Generelle bestemmelser

Bygging av VA - anlegg er normalt søknadspliktig i samsvar med Plan og bygningslova, og ansvarlige aktører skal godkjennast gjennom byggjesaksforskrifta. Anlegg som ikkje er utført i samsvar med VA-norma til kommunen og godkjente planar, kan kommunen nekte å overta

Lokal bestemmelse for **Alver** Os-HO, **Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell**

Lokale bestemmelser

Ved utarbeiding av reguleringsplanar skal det følgje ein VA rammeplan. Denne planen skal vere godkjent før reguleringsplanen kan vedtakast.

VA-rammeplanen skal bestå av utgreiingar, planteikningar og andre nødvendige illustrasjonar/teikningar. Det skal utarbeidast eit plankart i målestokk >1:2000 som viser hovudtrasear (kommunale og private), brannsvassdekning, løysingar for overvasshandtering, pumpestasjonar mm. Planen skal avklare eigartilhøva til nye VA-leidningar (private eller kommunale).

Komplett teknisk plan med teikningar, beskrivelse, kapasitetsberekningar skal sendast til kommunen/VA verksemda for godkjenning før det blir gitt igangsettingsløyve. For nærare innhald i teknisk plan blir det vist til vedlegg B1 jfr også rapport 2008/2014 frå Norsk Vann.

Korrigerte teikningar og «som bygd teikningar» skal inngå i sluttdokumentasjonen for prosjektet jfr pkt 3.9. i VA normen.

3.1 Mengdeberekning

Utrekning av mengder skal vere i samsvar med NS 3420.

3.2 Målestokk

Teikningar skal påførast valt målestokk i tal og som skala. Målestokken skal vere den same for situasjon og lengdeprofil. Høgdemålestokk skal vere den same for lengde- og tverrprofil.

Rettleiande målestokk:

- Oversiktsplan 1:5000 eller 1:2000
- Situasjonsplan 1:1000 eller 1:500 - 200
- Lengdeprofil - lengde 1:1000 eller 1:500 - 200
- Lengdeprofil - høgde 1:200 eller 1:100
- Tverrprofil 1:200 eller 1:100
- Byggverk 1:100 og/eller 1:50 - 20
- Kum 1:50 og/eller 1:20

- Grøftetverrsnitt 1:20 og/eller 1:10
- Detaljar 1:20 eller større

Lokal bestemmelse for Alver, Os-HO, , Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Avløpskummar 1: 20
Vasskummar 1: 20
Forankring av bend 1:20

3.3 Kartteikn og teiknesymbol

Kartteiknt og teiknesymbol skal vere i samsvar med NS 3039. Karttegn og tegnesymboler for rørledningsnett.

Lokal bestemmelse for Alver, Os-HO, Lindås, Meland, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Alle teikningar skal ha naudsynt teiknforklaring.

Det skal leggjast vekt på bruk av strektjukkuleik og ulike stipling slik at karta kan kopierast i svart/kvitt og likevel vere forståelege .

3.4 Teikningsformat

Det skal brukast standard format. Digitale løysingar etter nærare avtale. Bretting av kopiar i samsvar med NS 1416. Tekniske tegningar.

Lokal bestemmelse for Alver, Os-HO, Lindås, Meland, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Alle teikningar skal leverast både på papir og i digitalt format.
Type digitalt format skal avtalast nærare. A1 er største formatstorleik som kan nyttast.

3.5 Revisjoner

Ved endringar av teikningar etter at desse er datert, signert og godkjent skal revisjon dokumenterast slik:

- På teikning i revisjonsfelt over tittelfelt og med markering som lokaliserer endringa i teikningslista.
- Mottakskontroll av alle revisjonar skal dokumenterast.

Lokale bestemmelser

Det skal klart gå fram kva som er revidert. Ny teikning skal gjevast same nummer som den gamle, bli merka i revisjonstabellen med ny revisjonsindeks og dato for revisjon.

Teiknings-, distribusjons- og revisjonsliste skal ligge vedlagt

3.6 Krav til plandokumentasjon

Både prosjektdokument og sluttdokumentasjonen skal innehalde:

a) Tiltaksframstilling som viser omfanget av tiltaket.

b) Oversiktsplan

c) Situasjonsplan som viser:

- Eksisterande bygningar, leidningar og kabelanlegg, inkl. luftstrekk. Det skal gå fram kvar informasjonen er henta frå.
- Planlagde anlegg skal visast med terrenginngrep, påførte røyrtypar og dimensjonar, kummar, slukplasseringar osb.
- Prosjektet skal visast eintydig, t.d. med utheving i høve til grunnlagsdokumenta.
- Nordpil og rutenett

d) Gjeldande reguleringsplan og eigedomsoversikt.

e) Lengdeprofil som viser:

- Terrenghøgde
- Fjellprofil
- Kote topp vassleidning i kummar
- Kote innvendig botn avløps-/spillvassleidning i kummar
- Kote innvendig botn overvassleidning i kummar
- Fallforhold
- Leidningstype
- Leidningsmaterial og klasse
- Leidningsdimensjonar
- Leidningslengder, med kjeding
- Kumplassering
- Slukplassering
- Stikkleidningar
- Kryssande/parallelle installasjonar i grunnen

f) Erklæringar som blir kravd av VA-ansvarleg i kommunen.

g) Tittelfelt som viser:

- Prosjektnavn
- Teikningstype
- Målestokk
- Revisjonsstatus
- Ansvarlig prosjekterande
- Tiltakshavar

Lokal bestemmelse for Alver, Os-HO, Lindås, Meland, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Ved utskifting og rehabilitering skal det stillast ytterlegare krav til planmaterieill/sluttdokumentasjon. Følgjande forhold skal visast spesielt:

- Grense for rehabilitering/utskifting
- Rehabiliterte stikkleidningar
- Eksisterande leidningar, kummar, m.m. som blir fjerna
- Eksisterande leidningar som blir sett ut av drift, men som ikkje blir fjerna.

3.7 Grøftetverrsnitt

Skal vise geometrisk utforming av grøfta, plasseringa av leidningane i grøfta, krav til leidningsfundamentering, sidefylling, beskyttelseslag og tilbakefyllingsmassar.

3.8. Kumteikningar

Skal vise geometrisk utforming, plassering, leidningsføring i kum, rørgjennomføring i kumvegg, leidningsforankring, materialval, fundamentering, armaturplassering osv

Lokal bestemmelse for Alver, Os-HO, Lindås, Meland, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Kumteikningar vassforsyning skal vise plan og snitt av kum inkludert botnseksjon og avslutting ved topp i forhold til terreng/veg. I tillegg skal teikningane innehalde omtale av kumdelar/ armatur (materialliste/posisjonsliste) i og utanfor kum, plassering av hol ved flat lokk, stigeplassering, drenering og isolering.

For avløpskummar og overvasskummar skal det etablerast kumskjema der desse opplysningane blir synleggjort på ein oversiktleg måte.

3.9 Krav til sluttdokumentasjon

Før overtaking for offentlig eige, drift og vedlikehald, skal sluttdokumentasjon leverast. Sluttdokumentasjon skal innehalda:

- Ajourførte teikningar som viser korleis anlegget er utført
- Koordinatfesta innmålingsdata
- Komplette KS- og HMS-dokumentasjon inkludert: dokumentasjon på utført røyrspeksjon, trykkprøving og desinfisering der dette er påkravd
- Dokumentasjon på evt. avvik frå originalplanen. Jfr. 3.6.
- Tinglyste rettar
- Bankgarantiar
- Ferdigattest

Krav til innmåling:

For alle nyanlegg (gjeld og utskifting av eksisterande leidningar) skal følgjande punkt innmålast med X-, Y- og Z-koordinatar:

- Kummar (topp senter kumlokk), gjeld og for eksisterande kummar når dei har innverknad på anlegget
- Sluk (topp senter slukrist)
- Leidningar i kum (sjå målepunkt for kotehøgde på leidning)
- Retningsendringar (knekkpunkt) i horisontalplanet og/eller vertikalplanet
- Overgangar (mellom ulike røyrtypar)
- Kvar 10. meter for leidning lagt i kurve
- Kryssingspunkt for eksisterande kommunale leidningar
- Gren og påkoplingar, gjeld og tilkopling av private leidningar utanfor kum i utbyggingsområde
- Endeavslutning av utlagde avløpsavstikkarar, gjeld berre for utbyggingsområde
- Nedgravde hjelpekonstruksjonar (forankringar, avlastingsplater osv.)
- Inntak
- Utløp/utslepp
- Målepunkt for kotehøgde på leidning. Trykkleidningar: Utvendig topp røyr. Sjølvfallsleidningar: Innvendig botn røyr
- Innmåling med bandmål: Avstand frå senter kumløkk til tilkoplingspunkt for private leidningar

Koordinatfesta innmålingsdata og eigenskapsdata for leidningsnett med tilhøyrande installasjonar (kummar, pumpar, ventilar osv.) skal leverast på digital form i samsvar med gjeldande SOSI-standard.

Sluttdokumentasjonen skal godkjennast før overtaking

Lokal bestemmelse for **Alver**, Os-HO, **Lindås, Meland**, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Før VA anlegg kan overtakast av kommunen, skal sjekklista jfr

vedlegg B1 «Sjekkliste for Teknisk plan, sluttdokumentasjon og overtaking», er utfylt og godteken av kommunen.

3.10 Graveløyve

Innhenting av graveløyve/melding gjeld i samsvar med regelverket til kommunen.

Lokal bestemmelse for Alver, Os-HO, Lindås, Meland, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Graveløyve skal innhentast ved graving i eller i nærleiken av offentlig veg i samsvar med §§ 32 og 57 i Veglova

Graveløyve skal vere i samsvar med retningsliner for vegeigar kommunane(kommunale vegar) eller Statens vegvesen (fylkeskommunale/riksvegar).

3.11 Beliggenheit/trasevalg

3.A Andre krav

Lokal bestemmelse for Alver, Os-HO, Lindås, Meland, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Erverv av grunn og rettigheitar

Tilgjenge for framtidig drift, vedlikehald og utskifting skal sikrast ved val av trase og utføring av anlegg. Endeleg traseval skal vere avklart med grunneigar og avtale underskrive før anleggsarbeidet kan startast opp. Avtalen skal sikre varig løyve til å ha leidningen liggjande og å kunne gjennomføre naudsynt vedlikehald. Avtalane skal tinglysast som hefte på eigedommane og vil følgje med ved frådeling og sal. Nødvendig areal for høgdebasseng og pumpestasjonar inkludert tilkomst/snuhammar for lastebil, skal stillast til disposisjon for kommunen. Vidare skal arealet oppmålast og fortrinnsvis tildelast martrikkelnr.

Pumpestasjonar og høgdebasseng som skal overtakast til offentlig vedlikehald, skal ha køyrbar tilkomst heilt fram til stasjonen. Det skal ligge føre tinglyst vegrett. Framtidige nødvendige vedlikehaldsutgifter for kommunal/VA verksemda sin bruk av vegen skal vere avklart og oppgjort ein gong for alle. Dette skal gå fram av tinglysingsdokumentet.

For anlegg der det ligg både kommunale/offentlege og private leidningar, har kommunen/VA verksemda rettene til utøving av nødvendig drift og vedlikehald samt full disposisjonsrett over grøfta.

4. Grøfter og leidningsutføring

4.0 Generelle bestemmelser

Generelt blir det vist til VA Miljøblad nr. 5 og 6. Dersom røyrprodusenten har gitt strengare krav til legging enn VA-norma, skal krava frå produsenten følgjast

Lokal bestemmelse for **Alver**, Os-HO, **Lindås, Meland**, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Nødvendig frostsikring/overdekking skal vere minimum 1,2 meter der leidningen går i eiga grøft for dimensjonar til og med 200 mm. For dimensjonar større enn dette er nødvendig overdekking sett til 1,5 meter.

Bruk av grunne grøfter og isolering/preisolerte røyr og eventuelt varmekabler, blir normalt ikkje tillete.

Legging av kommunal leidning grunnare enn 1,2 meter eller djupare enn 2,5 meter krev godkjenning av VA ansvarleg i kommunen /verksemda.

Ved boring/gjennomtrekking i vegar og liknande skal det brukast kappe av PP (polypropylen) på PE røyr.

Tekniske løysingar for utforming av leidningsanlegg ved boring i fjell og lausmassar skal godkjennast av VA ansvarleg i kommunen/VA verksemda.

4.1 Fleksible rør - Krav til grøfteutføring

VA/Miljø-blad nr. 5, grøfteutføring fleksible røyr, og NS 3420 gjeld for grøfter med fleksible røyr, dvs. røyr av PVC-U, PE, PP, GRP og tynnvegga stålrøyr.

Lokal bestemmelse for **Alver**, Os-HO, **Lindås, Meland**, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

I kryss med drenggrøfter eller veiter skal det alltid lagast stengsel som hindrar vassinnsig i grøfta. Grøftestengsel skal plasserast for kvar 20. meter. Ved bruk av strekkfaste røyr skal opptak av krefter kunne dokumenterast. Eksempel på utforming av grunnvassperre/grøftestengsel er synt i vedlegg A 11 Grøftestengsel.

Vidare skal alle røyr leggst i samsvar med produsenten sine krav m.a. i høve til deformasjon..

4.2 Stive rør - Krav til grøfteutføring

VA/Miljø-blad nr. 6, Grøfteutførelse stive rør og NS 3420 gjelder for grøfter med stive rør, dvs. betong og duktilt støpejern.

Lokal bestemmelse for Alver, Os-HO, Lindås, Meland, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

I kryss med drenggrøfter eller veiter skal det alltid lagast stenge som hindrar vassinnsig i grøfta. Grøftestengsel skal plasserast for kvar 20. meter. Ved bruk av strekkfaste rør skal opptak av krefter kunne dokumenterast.

Eksempel på utforming av grunnvassperre/grøftestengsel er synt i vedlegg A 11 Grøftestengsel

4.3 Krav til kompetanse for utførande personell

I samsvar med §77 i Plan- og bygningslova, og VA/Miljø-blad nr. 42, *krav til kompetanse for utføring av VA-leidningsanlegg*, blir det kravd minst ADK-1 kompetanse eller tilsvarende av den som er bas i grøftelaget.

Kravet gjeld både for den som er ansvarlig for opparbeiding av grøft, fundament og om-/gjenfylling, og for den som legg leidningane.

Lokal bestemmelse for Alver, Os-HO, Lindås, Meland, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Det skal ikkje utførast røyrleggingsarbeid i grøfta utan at personell med ADK-1 kompetanse/sertifikat er til stades i grøfta. Personale med tilsvarende kunnskap/erfaring kan godkjennast etter nærare avtale med VA ansvarleg.

Vidare skal utførande for røyrleggararbeid ha fagutdanning innan røyrleggarfaget og ADK 1 kompetanse/sertifikat. Personale med tilsvarende kunnskap/erfaring kan godkjennast etter nærare avtale med VA ansvarleg.

4.4 Beliggenhet/trasevalg

Leidningar skal vere tilgjengelige for naudsynt inspeksjon og kontroll, samt for oppgraving ved reparasjonar og tilknytingar.

Det skal være trygg avstand mellom leidning og byggverk, konstruksjon eller kabelanlegg. Minste avstand mellom byggverk/kablar og VA-leidningar må vere i samråd med alle involverte partar.

Hovudleidningar skal fortrinnsvis liggje i veg eller i gang/sykkelveg. Anlegget skal der det er mogleg liggje på offentlig grunn. Dersom hovudleidningar blir liggjande på privat grunn, skal det etablerast avtale for anleggsperioden. Det skal føreliggje tinglyst erklæring om vedlikehald, fornyingar, framtidig tilkomst, osb.

Lokal bestemmelse for **Alver**, Os-HO, **Lindås**, **Meland**, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Hovudleidningen skal i utgangspunktet ikkje ligge nærare hus eller andre konstruksjonar enn 4,0 meter målt horisontalt. Fundamentet til byggverket må vanlegvis ligge lågare enn underkant VA-leidningen som ligg djupast.

Dersom dette likevel er naudsynt med kortare avstand, skal omtale(beskrivelse) med teikningar og utrekningar vere godkjent av VA ansvarleg i kommunen før arbeidet blir iverksett/starta opp. Vassleidningar større enn 300 mm skal behandlast spesielt.

Minsteavstand mellom VA-leidningar og kablar skal vere 1 meter horisontalt for grøfter inntil 2 meter leggedjupne jfr teikning A2. Vidare skal stikkleidningar vere plassert botn grøft, stripsa saman jfr teikning A2.

Overvassleidningen skal ligge under vass og avløpsleidningen slik at topp overvassleidning ligg på same nivå som botn vass og avløpsleidning. Ved leggedjupne større enn 2 meter målt vertikalt må avstanden aukast. Kor mykje må avklarast med VA – ansvarleg.

Minsteavstand mellom VA-leidningar og fjernvarmeleidning/gassleidning skal vere 1,5 meter. Dersom desse blir lagde i same plan som VA-leidningane kan avstanden reduserast til 1 meter. Ved leggedjup større enn 2 meter må avstanden aukast utover 1,5 meter. VA ansvarleg i kommune/VA Verksemda avgjer kor mykje.

Kryssing mellom leidningsanlegg og kabelanlegg skal skje over kortast mogleg strekning. Ved kryssing mellom gassleidning og andre leidnings- og kabelanlegg skal nødvendige

For **Austevoll VA** skal avstanden leidningsanlegg og kabelgrøft vere minimum 30 cm tryggleiksanlegg dokumenterast.

For **Alver** Austevoll, Austrheim, **Lindås**, Os, Osterøy, **Radøy**

og Sund kan overvassleidningar med dimensjon til og med 300 mm leggjast i same plan som vass og avløpsleidningane.

Dersom leidningane er lagt i same plan, skal vassleidningen normalt krysse over avløpsleidningen når det er behov for kryssing.

4.A Andre krav

Lokal bestemmelse for **Alver**, Os-HO, **Lindås, Meland**, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Utførande entreprenør har ansvaret for handtering og tilstand av røyra og inntil dei er overtekne av kommunen. Røyra skal vere tersa/plugga i begge endar under lagring fram til montering i grøfta. Utførande entreprenør skal kontrollere røyr og kummar for feil/ skader ved mottak av røyra på byggeplassen.

Mottakskontroll skal gjennomførast og kunne dokumenterast.

Det blir elles vist til vedlegg B3 Sjekkliste for kontroll av VA anlegg.

Stikkprøvar blir gjennomført av kommunen.

Leidningane skal vere tersa ved levering/lagring
Ved langvarig lagring dvs. meir enn 3 månader, skal røyra tildekkast.

5. Transportsystem - vassforsyning

5.0 Generelle bestemmelser

Hovudregelen er at vassleidningar skal vere heilt skilt frå avløpskum. Dersom VA-ansvarleg i kommunen gjev løyve til vassleidning i avløpskum, skal vassleidningssystem i kum vere heilt skilt frå spillvass- og overvasssystem. Drenering av vasskummar til spillvassførande leidning er ikkje tillatt.

Vassleidningar skal kunne stengast, tømast, fyllast, luftast og rengjerast. Det er ønskelig at vassleidningar blir utført som ringleidningar.

Det skal normalt vera same rørtype/rørdimensjon mellom kummar. Ved reparasjon og utskifting av rør skal dette gjerast slik at den innvendige rørdimensjonen blir halde ved lag

Lokal bestemmelse for Alver, Os-HO, Lindås, Meland, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Det blir ikkje akseptert felleskummar for vatn, avløp og overvassleidningar.

5.1 Val av leidningsmateriale

VA/Miljø-blad nr. 30, *valg av rørmateriell*, skal vere rettleiande for val av type rør. Eigna dimensjonar, pris, omsyn til lagerhald og reparasjonsrutinar skal vurderast.

VA-ansvarleg i kommunen kan kontaktast for meir informasjon.

Lokal bestemmelse for Alver, Os-HO, Lindås, Meland, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Følgjande strategi for materialval skal leggjast til grunn:

- Leidningar av PE materiale skal brukast i heile kommunen
- Ved bruk av PE leidningar i område med fare for ureiningar, skal leidningar med diffusjonstett kappe brukast
- Ved boring/gjennomtrekking i vegar og liknande, skal vere ei beskyttelses kappe på PE røyra.

For FjellVAR og Os gjeld spesielt

- Både Duktilt støypejern og PE materialkvalitet kan brukast.
- Ved dårlege grunnforhold, borehol og for sjøleidningar skal PE brukast.

5.2 Utrekning av vassforbruk

Utrekning skal skje etter NS-EN 805, Kap. 5.3 Vannbehov, tillegg A. 4 , 5, 6 og 7.

Lokal bestemmelse for Alver, Os-HO, Lindås, Meland, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Avgrensa hagevatning er tillatt, med mindre spesielle situasjonar oppstår.

Jordbruksvatning frå kommunalt nett er ikkje tillatt.

5.3 Dimensjonering av vassleidningar

Dersom vatnet har for lang opphaldstid i leidningsnett og høgdebasseng, kan vasskvaliteten bli dårligare. Volumet i vassleidningar og basseng skal difor tilpassast variasjonane til eit normalt vassforbruk. Vassverk der det normale forbruket er lite, kan difor ikkje levera store mengder vatn til brannsløkking. I slike område bør store og middels store sprinkleranlegg ha eiga vassforsyning.

Dimensjonering skal gjerast i samsvar med NS-EN 805, Kap. 8, Dimensjonering, tillegg A. 8, 9, 10, 11, 12 og 13.

Lokal bestemmelse for Alver, Os-HO, Lindås, Meland, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Ved vurdering av ønske om (trong for) auke i vasskapasitet på grunn av brannsløkking eller sprinkleranlegg, må kommunen rekne ut opphaldstida ved normalforbruk. Krava til vasskvalitet i Drikkevassforskrifta går framføre krava til brannvatn i Byggjeforskrifta. Det kan resultere i at ekstra vatn til brannsløkking og sprinkleranlegg då må skaffast på annan måte

Kommunen/VA verksemda skal gje informasjon om kor mykje vatn som kan takast

ut frå nettet ulike stader. Dersom utbyggjar treng meir vatn enn dette, må han sjølv gjennomføre nødvendige tiltak t.d. eige basseng med pumpe etc.

Det blir elles synt til VA miljøblad nr 82.

5.4 Minstedimensjon

Minste dimensjon for offentlig leidning er normalt 100 mm, dersom det ikkje er krav til brannvatn. Minste dimensjon for offentlig leidning ved krav til brannvatn er normalt 150 mm.

Viser og til:

- Rettleiing til teknisk forskrift til plan og bygningslova §7.2
- Rettleiing til forskrift om brannførebyggjande tiltak og tilsyn

Lokal bestemmelse for **Alver**, Os-HO, **Lindås, Meland**, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

For Austrheim, Austevoll VA , **Radøy**, Osterøy, Sund og Øygarden er minste innvendige dimensjon 100 mm.

For **Alver**, FjellVAR, **Lindås, Meland** og Os er minste innvendige dimensjon 150 mm.

For **Alver** **Lindås** kommune kan minste innvendige dimensjon reduserast til 100 mm etter nærare avtale.

5.5 Styrke og overdekning

Trykkleidningar skal ikkje utsetjast for høgare innvendig trykk enn nominelt trykk, PN. Trykkstøyt skal ikkje overskride nominelt trykk. Leidningane skal ikkje utsetjast for undertrykk.

Kommunale vassleidningar skal normalt leggjast med ei overdekking på mellom 1,5 og 2,5 m under ferdig opparbeida veg/terreng. Ved legging av kommunal vassleidning grunnare enn 1,5 m eller djupare enn 2,5 m, skal det hentast løyve frå VA-ansvarlig i kommunen.

Sjå:

- VA/Miljø-blad nr. 10, 11, 12, 13, 14, 15 og 16, avsnitt om styrke og overdekking.
- NS-EN 1295-1, Styrkeberegning av nedgravde rørledninger under forskjellige belastningsforhold

Leggedjupne må vurderast i høve til frostdjupne på den enkelte staden

Lokal bestemmelse for **Alver**, Os-HO, **Lindås, Meland**, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

For dimensjonar til og med 200 mm er nødvendig overdekking sett til 1,2 meter. For dimensjonar større enn dette er nødvendig overdekking sett til 1,5 meter.

Bruk av grunne grøfter og isolering/preisolerte røyr og eventuelt varmekabler, blir normalt ikkje tillete.

Tekniske løysingar for utforming av leidningsanlegg ved boring i fjell og lausmassar skal godkjennast av VA ansvarleg i kommunen/VA verksemda.

5.6 Røyrleidningar

Krav til leidningsmateriell og døme på kravspesifikasjonar:

- VA/Miljø-blad nr. 10, PT. Kravspesifikasjon for rør og rørdeler av PVC-U materiale
- VA/Miljø-blad nr. 11, PT. Kravspesifikasjon for rør og rørdeler av PE materiale
- VA/Miljø-blad nr. 12, PT. Kravspesifikasjon for rør og rørdeler av PP materiale
- VA/Miljø-blad nr. 13, PT. Kravspesifikasjon av rør og rørdeler av GRP materiale
- VA/Miljø-blad nr. 15, PTV. Kravspesifikasjon for betong trykkør
- VA/Miljø-blad nr. 16, PT. Kravspesifikasjon for duktile støpejernsrør

Desse VA/Miljø-blada, bortsett frå nr. 15 og 16, omhandlar både trykkør og trykkause røyr. Det er den generelle teksta, samt krava til trykkør, som gjeld for vassleidningar.

Kommunen avgjer val av leidningsmateriell.

Lokal bestemmelse for **Alver**, Os-HO, **Lindås, Meland**, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjel

Lokale bestemmelser

Krav duktile støpejernsrør

Duktile støpejernsrør skal vere i samsvar med C – klassene (NS-EN 545 2010).

Kva for C klasse som skal veljast, er avhengig av dimensjon:

Diameter 100 mm - 200 mm – C klasse 64

Diameter 250 mm - 400 mm – C klasse 50

Diameter 450 mm - 800 mm – C klasse 40

Korrosjonsbeskyttelse:

Innvendig korrosjonsbeskyttelse med belegg av HOZ sement skal brukast.

Utvendig belegg med Zinalium, 400 g/ m2 sink/aluminium

(85/15 %) med dekklag av blå epoxy 250, eller 400 g/m²
sink/aluminium (85/15 %) tilsatt kobber, med dekklag av
Aquacoat (blå acryl (Lite og noko korrosivt miljø)

Ved spesielt korrosivt vatn eller grunntilhøve skal følgjande
korrosjonbeskyttelse nyttast;

- Innvendig: PUR (polyuretan)
- Utvendig: PE – belegg type PE – C over eit
sinkbelegg på 200 g/m² på heile lengda på
røyrret . Muffeskøytane skal forseglast med
krympemuffe.

Utføring av skøyter

Kor vidt VA anlegget skal byggast med strekkfaste løysingar
eller ikkje strekkfaste løysingar, skal avgjerast av VA ansvarleg
i kommunen.

Krav til PE røyr

Dersom PE-rør blir tillatt brukt, skal faren for petroleumsprodukt i
grunnen vurderast. Ved bruk av PE som leidningsmateriale skal
minimum SDR verdi vere 11. Designfaktor (sikkerhetsfaktor) skal
vere 1,6 med materialkvalitet PE 100.

Vassrøyr skal vere tersa m pakning under arbeid heilt fram til
leidningen er ferdig montert og sett i drift.

5.7 Mottakskontroll

Utførande entreprenør skal stadfeste mottak og kontroll av alle leveransar skriftleg.
Utførande har deretter ansvaret for vidare handtering og tilstand.

Lokal bestemmelse for Alver, Os-HO, Lindås, Meland, Osterøy, Sund,
Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Sjå kapittel 4.A

5.8 Armatur

Alle støypejernsdelar skal vere i duktilt støypejern (GGG) etter NS-EN 545. Flenseskøytar skal koplast med boltar med smurt gjengeparti. Armatur og boltar skal minst tilfredsstilla same krav til levetid som røyra.

Lokal bestemmelse for **Alver**, Os-HO, **Lindås, Meland**, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

VA miljøblad nr 1 skal danne utgangspunktet for utforming av ventilarrangement. Det skal nyttast ventilar frå Ulefos, Hawle, AVK eller av tilsvarande kvalitet. Ventilane skal vere høgrestengde. Som avstengningsventilar skal det brukast glatløps sluseventilar med kort byggelengde

Ventil T eller ventil kryss skal brukast. Mellomringar med bakkekran skal vere montert på alle leidningar inn og ut av kummen. Bajonettløysing skal veljast – gjengeløysing er ikkje tillatt brukt i støypegods. Kummane skal tilretteleggjast for pluggkøyning.

I **Osterøy** skal det brukast serviceventilar på ventilkryss og ventil T i alle kummar.

I **Austevoll** kan elektroanboring nyttast som alternativ til mellomring.

I **Os kommune** skal det ved bruk av duktile røyr brukast Ventil T og kryss med serviceventilar.

Overflatebehandling av all armatur skal vere i samsvar med GSK – standard, både med omsyn til prosess og produkt.

5.9 Røyrdelar

Røyrdelar skal minst tilfredsstille same krav som røyra. Sjå VA/Miljø-blad nr. 10 (PT), 11 (PT), 12 (PT), 13 (PT), 15 (PTV) og 16 (PT).

Lokal bestemmelse for **Alver**, Os-HO, **Lindås, Meland**, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

For meir informasjon om oppbygging av røyrdelar i kummen, blir det synt til vedlegga A5 og A6.

5.10 Tilknytning av stikkleidningar / avgreining på kommunal vassleidning

Private stikkleidningar blir normalt ikkje tillatt i kommunale VA-kummar.

Unntak:

- tilknytning for sprinklaranlegg
- tilknytning til viktige hovudvassleidningar

I desse tilfella skal avgreining gjerast i kum.

Tilknytning/avgreining skal utførast i samsvar med VA/Miljø-blad nr. 7, UTV. *Tilknytning av stikkledning til kommunal vannledning.*

Anboring på plastrøyr i spenn er ikkje lov.

Krav til innmåling:

Avgreining utanfor kum skal innmålast med X-, Y- og Z-koordinatar.

For anboring målar ein avstand med bandmål frå senter kumløkk på næraste kum til anboringpunkt.

Lokal bestemmelse for **Alver**, Os-HO, **Lindås, Meland**, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Tilknytning på undervassleidning/ sjøleidning er ikkje tillatt.

Tilknytning skal også vere i samsvar med kommunen/VA verksemda sitt sanitærreglement /avtaleverk for tilknytning til kommunalt VA anlegg. Vidare skal vatn til forbruk og sprinklaranlegg skal gå i felles stikkledning. Leidningsanlegg fram til hovudsprinklarventil skal vere av rustfritt materiale. (eks PE – duktilt ikkje tillatt)

Tilknytning til nytt kommunalt nett skal skje i kummar. Kommunen/VA verksemda skal varslast minst 3 dagar på førehand, slik at dei har høve til å vere til stades.

Mogleg utforming er synt på standard teikning A3.

Ved fleire enn 3 tilkoplingar skal manifoil brukast. Bakkekraner på stikkleidningar skal vere varig merka med gards/bruksnr. Eventuell tilkopling utanom kum skal godkjennast av VA ansvarleg i kommunen.

5.11 Forankring

Avvinkling med bend er tillatt mellom kummar. Forankring skal dimensjonerast og målast inn etter tilvising frå kommunen. Sjå [VA/Miljøblad nr 96](#) (Forankring av trykkledninger).

Lokal bestemmelse for **Alver**, Os-HO, **Lindås, Meland**, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Utforming av prefabrikerte kummar skal vere i samsvar med VA miljøblad 112.

Det blir vist til vedlegg A 12 Forankring jordgrøft og A13 Forankring fjellgrøft. Alternative løysingar kan godkjennast etter avtale med VA ansvarleg.

For **Alver**, Austrheim, Austevoll , Fjell, **Meland, Lindås**, Os, Osterøy, **Radøy** og Øygarden

Forankring i kum skal skje med bruk av godkjent konsoll. Bruk av kiler utan sikring er ikkje tillatt.

For Sund gjeld følgjande:

Forankring i kum skal skje med bruk av godkjent konsoll utan kiler.

5.12 Leidning i kurve

Som hovudregel skal vassleidning leggst i rett linje mellom knekkpunkt, både horisontalt og vertikalt.

Må vassleidningen leggjast i kurve, skal dette avtalast med VA-ansvarleg i kommunen.

Leidningen skal då målast inn (x, y, z) kvar 10. meter.

Avvinklinga skal ikkje vera større enn 50% av det produsenten oppgjev som maksimum

Lokal bestemmelse for **Alver**, Os-HO, **Lindås, Meland**, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Høgbrekk på leidning mellom kummar blir ikkje tillatt. For å sikre rask utlufting av leidningsanlegg, må alle leidningar ha ei minimumsstiging på 10 promille mot lufteventil. I område med lite fall, kan kravet til minimumsstiging reduserast etter avtale med VA ansvarleg i kommunen/VA verksemda.

Lufteventilen skal vere enkeltvirkande, dvs. berre utlufting.

5.13 Trasé med stort fall

Dersom leidningstraséen har større fall enn 1:5 (200 ‰) skal det brukast røyr med strekkfaste skøyter, alternativt heilsveist røyr (stål og PE, PP). Ved fare for stor grunnvassstraum i grøfta skal det lagast grunnvass-sperre av betong eller leire. (Bruk av leire kan medføre auka korrosjonsfare på metalliske rør).

Rørgjennomføring gjennom betong skal utførast som vist i VA/Miljø-blad nr. 9, UTV Rørgjennomføring i betongkum. Ved fare for ras i gjennfyllingsmassane langs traseen må sperra lagast i betong og forankrast i faste massar.

Endeleg løysing skal avtalast med VA-ansvarleg i kommunen.

Lokal bestemmelse for **Alver**, Os-HO, **Lindås, Meland**, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Sjå kapittel 4.1 og 4.2

5.14 Vassverkskummar

Nødvendige installasjonar i vasskummar skal vurderast etter kva funksjon kummen skal ha. Sjå VA/Miljø-blad nr. 1, *Kum med prefabrikkert bunn*.

Rørgjennomføringar skal utførast i samsvar med VA/Miljø-blad nr. 9, *UTV Rørgjennomføring i betongkum*.

Nedstigningskummar skal ikkje ha mindre diameter enn 1200 mm.

I kummar som blir brukt til utspyling og/eller mottak av reinseplugg skal dimensjon på dreisleidning vere minimum DN 150 mm.

Montering av kumramme og kumløkk skal utførast i samsvar med VA/Miljø-blad nr. 32, *Montering av kumramme og kumløkk*. Kummen skal ha drenering/vere tilstrekkelig tett, slik at vatn ikkje står opp på armaturet.

Lokal bestemmelse for Alver, Os-HO, Lindås, Meland, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Nedstigningskummer skal ikkje ha mindre diameter enn 1600 mm. Det skal brukast topplate med sentrisk hol for 800 mm kumløkk/flyteramme med slite/dempering og lås. Det skal vere montert kapsellokk på alle kumløkk, sentrert over brannventil.

Avstand frå topp kumløkk til brannventil skal vere 70 – 90 cm.

Det skal alltid monterast justeringsring av betong eller plast, med støttering av aluminium eller varmforsinka stål, men ikkje fleire enn 2 med samla høgde 35 cm.

Vassverkskummar skal plasserast på ein slik måte at dei let seg drenere(kummen skal vere tørr).

Dersom dei ikkje let seg drenere, skal dei vere utan dreneringshull (tett), eventuelt dreneringsrøyr over grunnvasstand.

Kummar i veg skal leggjast utanom hjulspor, minimum 1,5 meter frå vegkant/asfaltkant. Det skal brukast tette kumløkk med slitedempering.

Alle endeleidningar skal ha kum med brannuttak. Vidare skal det monterast lufteklokke/ventil dersom leidningen ligg med stigning mot endepunktet.

Det skal vere tilrettelagt for desinfeksjon av leidningsanlegg ved at servicepunkt med stuss er montert på mellomringer like

utanfor alle ventilar. Alle vassverkskummar skal og vere tilrettelagt for pluggkøyring.

Utforming av reduksjonskummar skal vere i samsvar med standard teikning A7 eller A8. Endeleg val av løysing blir avgjort av VA ansvarleg i kommunen/verksemda.

Dersom kommunen/VA verksemda krev etablering av vassmålarkum, må utforming avtalast med VA ansvarleg.

Det skal vere minimum 200 mm grusmasse (underbygning) frå topplate og opp til underkant av asfaltdekke på kommunale vegar. For fylkesvegar og riksvegar gjeld krava til Statens Vegvesen.

I **Austevoll kommune** skal det brukast kumlokk med 650 mm diameter utan kapsellokk.

I **kommunane Lindås og Os kommune** skal loka ha kommunal logo. Etter avtale med VA ansvarleg kan kravet til kommunal logo gå ut.

For kommunane **Meland, Sund og Øygarden** skal kummar djupare enn 2 meter byggjast opp i samsvar med vedlegg A 6. Slike kummar skal ha diameter på 2000 mm.

For kommunane/verksemdene **Alver, FjellVAR, Lindås, Meland og Sund** skal det for ventilpunkt som absolutt ikkje let seg drenere, ikkje setjast ned kummar. I staden skal det brukast Baio løysing dvs. at alle leidningane ligg nedgravde og slusene blir opererte via spindelforlengarar jf. vedlegg A 9.

Generelt skal vassverkskummar vere merka i samsvar med gjeldande kommunale reglar. For **Lindås og Øygarden** gjeld spesielt:

Alle vasskummar skal vere skilta med type «bergensmodellen».

5.15 Avstand mellom kummar

Avstand mellom vasskummar avheng av fleire faktorar:

- Brannvassuttak
- Høgbrekk/lågbrekk
- Avgreiningar
- Drift

Lokal bestemmelse for Alver, Os-HO, Lindås, Meland, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

I sentrumsområde skal avstand mellom kummar med brannventil normalt ikkje vere større enn 100 meter.

Ved plassering av brannuttak i industriområde bør det takast omsyn til brannvesenet sine sløkkeplanar. Dersom det ikkje føreligg ROS-analyse og sløkkeplanar bør VA-verksemda ta initiativ til at slikt planarbeid blir sett i gang. For nærare besemmelser og råd blir det vist til TEK 17 10 og VA/Miljøblad nr 82.

Følgjande bestemmelse gjeld for Sund.

Brannslukking er til dels basert på tankbilar. Anna sløkkeberedskap blir tilpassa behov.

5.16 Brannventilar

Brannventilar skal plasserast i samråd med VA-ansvarlig i kommunen.

Utførast i samsvar med VA/Miljø-blad nr. 47, *Brannventiler. Krav til materialer og utførelse*.

Lokal bestemmelse for Alver, Os-HO, Lindås, Meland, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Både bruk av brannventilar og hydrantar er aktuelle løysingar. Val av løysing blir gjort av VA ansvarleg i kommunen/VA verksemda.

Brannhydrantar skal monterast på kum ved strategiske viktige punkt. Dette gjeld m.a. ved skule, eldresenter, industribygg, sjukehus og elles der kommunen finn det føremålstenleg. Hydrantkummar skal ha diameter på minimum 1.2 meter, med

topplate for 650 mm rundt lokk.

Det skal normalt vere montert brannventil i alle vassverkskummar som er drenerte.

For Alver, Austrheim, Austevoll, Meland, Lindås, Os, Osterøy, Radøy, og Øygarden; Det skal brukast brannventilpakke type S-0911 eller tilsvarende jfr. teikning A5 og A6.

For Sund og Fjell gjeld følgjande; Det skal brukast brannventil med integrert stengeventil.

Dersom kommunen/VA verksemda krev brannhydrant, til dømes ved fare for høg vasstand, spesielle brannobjekt, skal denne plasserast i kum. Det skal brukast brannhydrant som er knekkbar. Den skal vere avstiva ved topplata i kum med prefabrikkerte betongklossar tilpassa utsparing

I Alver Lindås kommune skal kan brannhydrantar monterast utan kum, **etter avtale.** Type/ utføring skal avtalast med VA ansvarleg

5.17 Trykkprøving av trykkleidningar

Trykkprøving skal utførast i samsvar med NS-EN 805. Metoden for utføring av trykkprøving av trykkleidningar etter NS-EN 805, m.a. prøveprosedyrar, prøvingsutstyr og kravet til tettleik omtalt i VA/Miljø-blad nr. 25, UT. Trykkprøving av trykkledninger

Lokal bestemmelse for Alver, Os-HO, Lindås, Meland, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

VA-ansvarleg i kommunen skal varslast minimum 3 – tre - virkedagar på førehand og ha høve til å vere til stades når trykkprøvinga skal utførast. Prøvinga skal gjennomførast etter gjenfylling av grøft, men før sluttdekket er lagt. Det blir vist til pkt 3.9.

Firma som skal utføre trykkprøving skal dokumenterte formell og relevant kompetanse, samt oppgi referansar frå tilsvarende ytingar. Trykkprøvinga skal gjennomførast av eksternt firma som er uavhengig utførande entreprenør.

5.18 Desinfeksjon

Desinfeksjon av nyanlegg skal utførast i samarbeid med VA-ansvarleg i kommunen. Arbeidet skal gjerast i samsvar med VA/Miljø-blad nr. 39 UTV, *Desinfeksjon av vannledning ved nyanlegg*, og NS-EN 805, kap. 12.

Lokal bestemmelse for Alver, Os-HO, Lindås, Meland, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

VA-ansvarleg i kommunen skal varslast minimum 3 – tre-virkedagar på førehand og ha høve til å vere til stades når desinfeksjon skal utførast. Prøvinga skal gjennomførast etter gjenfylling av grøft, men før sluttdekket er lagt. Det vert vist til pkt 3.9. Før leidningen kan takast i bruk, skal godkjent vassprøve kunne framleggast.

Før desinfeksjon ved nyanlegg kan gjennomførast, skal leidningen vere pluggkøyr.

For kommunane; Alver, Austrheim, FjellVar og Lindås, Meland, Osterøy og Radøy

Firma som skal utføre desinfeksjon skal dokumenterte formell og relevant kompetanse, samt oppgi referansar frå tilsvarande ytingar.

Desinfeksjonen skal gjennomførast av eksternt firma som er uavhengig utførande entreprenør.

5.19 Pumpestasjonar vassforsyning

Kontakt VA-ansvarleg i kommunen for nærare informasjon.

Lokal bestemmelse for Alver, Os-HO, Lindås, Meland, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Utforming av vanlege pumpestasjonar (små og mellomstore anlegg) i vassforsyninga skal vere i samsvar med vedlegg B 4; Retningslinjer for utforming av pumpestasjonar vassforsyning. Større og eller spesielle anlegg må prosjekterast i kvart einskild tilfelle.

VA-ansvarleg skal godkjenne endeleg utforming av pumpestasjonen.

5.20 Leidningar under vatn

Leidningar under vatn skal ha spesiell godkjenning av VA-ansvarleg i kommunen. Leidningar under vatn skal leggest og utførast i samsvar med VA/Miljø-blad nr. 44, *UT Legging av undervannsledninger*, og VA/Miljø-blad nr. 45, *UT Inntak under vann*.

For søknad om løyve til legging av undervassleidning, sjå VA/Miljø-blad nr. 41 *PT, VA-ledninger under vann*. Søknadsprosedyre.

Lokal bestemmelse for **Alver**, Os-HO, **Lindås, Meland**, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Det skal normalt brukast speilsveisa PE leidning under vatn. Andre løysingar skal godkjennast av VA ansvarleg.

Leidningen skal vere nedgravd i strandsona jf. VA Miljøblad nr 44. Hovudleidningar kan krevjast dubberte (vere reserveleidning). Det blir og vist til VA-miljøblad nr 80. Senking av undervannsledning

Det skal brukast boltefrie belastningslodd. Avstand mellom lodd og omfanget av vektbelastning i % skal avklarast med VA ansvarleg i kvart tilfelle. Dette gjeld også andre løysingar for belastningslodd.

5.21 Reparasjonar

Reparasjonar skal utførast etter retningslinene i VA/Miljø-blad nr. 8, *Reparasjon av kommunal vannledning*.

Ut frå omsyn til best mogleg vern mot ureining ved reparasjonar skal rutinane i VA/Miljø-blad nr. 40 *DTV, Rutiner ved reparasjoner etter brudd*, følgjast.

5.A Andre krav

Lokal bestemmelse for **Alver**, Os-HO, **Lindås, Meland**, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Om mogleg skal ringleidningssystem etablerast.

Vidare skal alle vassinstallasjonar utførast slik at tilbakesug i, eller inntrenging av ureine væsker, stoff eller gassar ikkje kan skje.

Val av sikring mot tilbakesug på leidningsnettet, skal avklarast og godkjennast av VA ansvarlig i kommunen.

6. Transportsystem - spillvatn

6.0 Generelle bestemmelsar

Spillvassleidningar skal utformast med sikte på å unngå tilstopping. Det skal vere tilrettelagt for høgtrykksspyling/suging, røyrinspeksjon og framtidig rehabilitering.

Det skal normalt være same røyrtype/røyrdimensjon mellom kummar. Ved reparasjon og utskifting av røyr skal dette utførast slik at innvendig røyrdimensjonen ikkje blir endra.

Lokal bestemmelse for Alver, Os-HO, Lindås, Meland, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Nyanlegg og omleggingar av eksisterande anlegg skal byggast som separatsystem. Overvatn skal ikkje leiast inn på spillvasssystemet

6.1 Val av leidningsmateriale

VA/Miljø-blad nr. 30, *Valg av rørmateriell*, skal vere rettleiande. Eigna dimensjonar, pris, omsyn til lagring og reparasjonsrutinar må og vurderast.

Kontakt VA-ansvarleg i kommunen for meir informasjon.

Lokal bestemmelse for Alver, Os-HO, Lindås, Meland, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Følgjande strategi skal liggje til grunn ved val av leidningsmaterieil:

- PP - SN8 (rødbrunfarge)
- PE – for anlegg under vatn, område ved høg grunnvasstand og kryssingar i varerøyr. Pumpeleidningar/trykkleidningar skal ha SDR verdi 11. (rødbrunfarge).

I område med mykje trafikk, overdekking meir enn 2,5 meter eller diameter større enn 315 mm skal materialval avklarast med VA ansvarleg i kommunen.

Fleirlagsrør (multilayer- eller coex-rør) i samsvar med NS-EN 13476-2 blir ikkje tillatt brukt.

6.2 Utrekning av spillvassmengder

Spillvassanlegg skal dimensjonerast for største forventa tilrenning. Mogleg framtidig auke i spillvassmengda skal takast med i utrekningane.

For verksemder med særleg stort spillvassavløp kan ein setja ei øvre grense for påsleppet til offentlige avløpsanlegg, sjå bestemmelsar om offentlige avløpsanlegg i forurensingsforskrifta (§ 15A). Dette medfører at verksemda må byggja t.d. basseng, som utjamnar toppar i spillvassmengda.

Spillvassmengder skal utreknast etter nærare avtale med VA-ansvarleg i kommunen.

Lokal bestemmelse for **Alver**, Os-HO, **Lindås, Meland**, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Utrekning av personekvivalentar skal utførast i samsvar med Norsk Standard NS 9426 pkt. 3.3.2 Utrekning av vassforbruk.
Spillvassmengder skal reknast ut etter planlagt behov.
Innlekking skal vurderast og takast med i utrekninga.

6.3 Dimensjonering av spillvassleidningar

Spillvassanlegg skal dimensjonerast for største forventa tilrenning. Mogleg framtidig auke i spillvassmengda skal takast med i utrekningane.

Lokal bestemmelse **Alver**, for Os-HO, **Lindås, Meland**, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Ved dimensjonering av spillvassleidningar skal det takast spesielt omsyn til framtidige spillvassmengder, fallforhold og utbygging av hovudnettet i området. Dette skal ivaretakast ved at det skal utarbeidast ein teknisk plan jfr vedlegg B1.

Det blir elles synt til pkt 5.3 Dimensjonering av vassleidningar.

6.4 Minstedimensjonar

Minste dimensjon for offentlig spillvassleidning skal som hovedregel vere 150 mm.

Lokal bestemmelse for Alver, Os-HO, Lindås, Meland, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Minste dimensjon er 160 mm utvendig diameter.

6.5 Minimumsfall/sjølvreinsing

Ved fall mindre enn 10 ‰ skal sjølvreinsing dokumenterast via skjærkraft berekningar. Endeleidningar skal vurderast spesielt i samband med sjølvreinsing. Det er viktig at ein ikkje får motfall og svankar ved legging av spillvassleidningar. Toleransekrav til legginga er difor viktig, sjå NS 3420, kapittel H3.

VA-ansvarleg i kommunen skal godkjenne minimumsfall

6.6 Styrke og overdekning

Trykkleidningar skal ikkje utsetjast for høgare innvendig trykk enn nominelt trykk, PN. Trykkstøyt skal ikkje overskride nominelt trykk.

Kommunale leidningar skal normalt leggjast med ei overdekking på mellom 1,5 og 2,5 m under ferdig opparbeida veg/terreng. Ved stor leggedjupne må ansvarlig prosjekterande kontakta leverandør for å avklare om leidningen har tilstrekkelig styrke.

Sjå VA/Miljø-blad nr. 10 (PT), 11 (PT), 12 (PT), 13 (PT), 14 (PTA), 15 (PTV) og 16 (PT), avsnitt om *styrke og overdekking*. Sjå og NS-EN 1295-1. *Styrkeberegning av nedgravde rørledninger under forskjellige belastningsforhold*

Lokal bestemmelse for Alver, Os-HO, Lindås, Meland, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Nødvendig frostsikring/overdekking skal vere minimum 1,2 meter der leidningen går i eiga grøft. Legging av kommunal avløpsleidning grunnare enn 1,2 meter eller djupare enn 2,5 meter krev godkjenning av VA ansvarleg i kommunen/verksemda.

Bruk av grunne grøfter og isolering/preisolerte røyr og eventuelt varmekablar krev dispensasjon, jf. kap. 5.5.

Ved boring/gjennomtrekking i vegar og liknande skal det brukast kappe av PP (polypropylen) på PE røyr.

6.7 Røyrleidningar og røyrdelar

Krav til leidningsmaterial og eksempel på kravspesifikasjonar i:

- VA/Miljø-blad nr. 10, PT. Kravspesifikasjon for rør og rørdeler av PVC-U materiale
- VA/Miljø-blad nr. 11, PT. Kravspesifikasjon for rør og rørdeler av PE materiale
- VA/Miljø-blad nr. 12, PT. Kravspesifikasjon for rør og rørdeler av PP materiale
- VA/Miljø-blad nr. 13, PT. Kravspesifikasjon av rør og rørdeler av GRP materiale
- VA/Miljø-blad nr. 14, PTA. Kravspesifikasjon for betong avløpsrør
- VA/Miljø-blad nr. 16, PT. Kravspesifikasjon for duktile støpejernsrør

For samtlige VA/Miljø-blad er det den generelle teksta og krava til trykkklause røyr som gjeld for avløpsleidningar (ved pumpeleidningar, sjå trykkrøyr).

Kommunen avgjer val av leidningsmateriell

Lokal bestemmelse for **Alver**, Os-HO, **Lindås, Meland**, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Spillvassleidningar i materialet PVC/PP /PE skal ha ein rødbrunfarge/merking.

Spillvassrøyra skal vere tersa med pakning under arbeid heilt fram til leidningen er ferdig montert og sett i drift. Vidare skal stigerøyra på tilsvarande måte vere tersa under arbeid slik at singel/andre uønska ting ikkje kjem inn på leidningsnettet.

Røyr og røyrleidningar skal vere merka med Nordic Polymark.

6.8 Mottakskontroll

Utførende entreprenør skal stadfeste mottak og kontroll av alle leveransar skriftleg.

Utførende har deretter ansvaret for vidare handtering og tilstand

Lokal bestemmelse for **Alver**, Os-HO, **Lindås, Meland**, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

6.9 Tilknytning av stikkleidningar / avgreining på kommunal spillvassleidning

Private stikkleidningar skal normalt koplast til kommunal spillvassleidning utanfor kum. For nyanlegg skal det nyttast greinrøyr, elles kan det brukast anboring (sadelgrein, kort mufferrøyr eller Polva).

Der det er ledige og gode prefabrierte renneløysingar i kum, kan VA-ansvarleg i kommunen gje løyve til at desse blir brukt til tilknytning av stikkleidningar.

Avgreining skal utførast i kum for leidning med innvendig dimensjon frå og med 150 mm.

Tilknytning/avgreining skal utførast i samsvar med VA/Miljø-blad nr. 33, *UTA. Tilknytning av stikkledning til hovedavløpsledning*.

Krav til innmåling:

Avgreining utanfor kum skal innmålast med X-, Y- og Z-koordinatar.

For anboring målar ein avstand med bandmål frå senter kumløkk på næraste kum til anboringspunkt.

Lokal bestemmelse for **Alver**, Os-HO, **Lindås, Meland**, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Tilknytning til nytt offentleg nett skal skje i kummar. Mogleg utforming er synt på standard teikning A4.

Avstikk med greinrøyr utanom kum skal godkjennast av VA ansvarleg i kommunen/VA verksemda. Dersom denne løysinga blir valt, skal det vere stakekum med maksimal avstand 6 meter frå greinpunkt.

Tilknytning på undervassleidning/sjøleidning er ikkje tillatt.

Ved tilknytning av stikkledning må kjellargolv og/ eller vasstand i lågaste monterte vasslås liggje minst 900 mm høgare enn innvendig topp hovudleidning, målt ved avgreiningspunktet mellom stikkledning og hovudleidning.

Tilknytning skal også vere i samsvar med kommunen/VA Verksemda sitt sanitærreglement /avtaleverk for tilknytning til offentleg VA anlegg.

6.10 Leidning i kurve

Som hovudregel skal spillvassleidning leggjast i rett line mellom kummane , både horisontalt og vertikalt. Etter avtale med VA-ansvarleg i kommunen kan gje løyve til å leggja leidningen i kurve.

Leidningen skal då målast inn (x, y, z) kvar 10. meter.

Avvinklinga skal ikkje vera større enn 50% av det produsenten oppgjev som maksimum.

6.11 Bend i grøft

Bend i grøft er ikkje tillatt. Vinkelendring i samband med kummar blir bestemt av VA-ansvarleg i kommunen.

Lokal bestemmelse for Alver, Os-HO, Lindås, Meland, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Eventuell bruk av bend i grøft inntil 15 gr. skal godkjennast av VA ansvarleg.

6.12 Trasè med stort fall

Dersom leidningstraséen har større fall enn 1:5 (200 ‰) skal det brukast røyr med strekkfaste skøyter, alternativt heilsveist røyr (stål og PE, PP) og/eller fallkum.

Ved fare for stor grunnvass-straum i grøfta skal det lagast grunnvass-sperre av betong eller leire.

Røyrgjennomføring gjennom betong skal utførast som vist i VA/Miljø-blad nr. 9, *UTV Rørgjennomføring i betongkum*. Ved fare for ras i tilbakefyllingsmassane langs traseen, må sperra lagast i betong og forankrast i faste massar.

Endeleg løysing skal avtalast med VA-ansvarlig i kommunen

Lokal bestemmelse for Alver, Os-HO, Lindås, Meland, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Sjå kapittel 4,1 og 4,2.

6.13 Avløpskummer

Nedstigningskummar skal ikkje ha mindre diameter enn 1000 mm. For dei minste røyrdimensjonane bør renner utførast i same materiale som røyrleidningen (ved bruk av PVC-røyr kan renner i PP akseptast).

Montering av kumramme og kumlok skal utførast i samsvar med VA/Miljø-blad nr. 32, *UT. Montering av kumramme og kumlokk*. Kummen skal vere tett.

Bruk av minikummar skal avtalast med VA-ansvarleg i kommunen.

Lokal bestemmelse for **Alver**, Os-HO, **Lindås, Meland**, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Ved retningsendringar på hovudleidning, skal det brukast rettlinja renneløp. Renneløp som ikkje blir brukte skal støypast/tettast slik at hydraulisk føring bli sikra. Årsaka til dette er å unngå tilstoppingar/oppsamling av avløpssjøppel.

Retningsendringa skal normalt takast etter kummen.

For FjellVar, Meland, Osterøy, Sund og Øygarden gjeld følgjande;

Nedstigningskum skal normalt brukast i knekkpunkt og større forgreiningspunkt. Ved bruk av minikummar skal diameteren vere minimum 600 mm.

For Alver, Austrheim, Austevoll, Lindås, Os og Radøy gjeld følgjande;

Det skal brukast minikummar med diameter minimum på 600 mm.

Austevoll VA kan 315 mm minikummar godkjennast opp til 1,5 djupe kummar.

6.14 Avstand mellom kummar

Max. avstand mellom avløpskummar er 80 m

6.15 Røyrgjennomføringar i betongkum

Rørgjennomføring i betongkum skal gjerast i samsvar med til VA/Miljø-blad nr. 9, UTV Rørgjennomføring i betongkum.

6.16 Renovering av avløpskummer

Renovering av avløpskummar skal gjerast i samsvar med VA/Miljø-blad nr. 2, UTA. Renovering av kum.

6.17 Tettheitsprøving

Tettheitsprøving av leidningar skal gjerast i samsvar med NS-EN 1610. Metoden for utføring av tettheitsprøving av sjølvfallsleidningar etter NS-EN 1610, er nærare forklart i VA-Miljø-blad nr 24, *Tetthetsprøving av selyfallsledninger*.

Tettheitsprøving av kummar skal utførast i samsvar med VA/Miljø-blad nr. 63, *Tetthetsprøving av kum*.

6.18 Pumpestasjonar spillvatn

Kontakt VA-ansvarleg i kommunen for nærare informasjon

Lokal bestemmelse for **Alver**, Os-HO, **Lindås, Meland**, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Utforming av pumpestasjonar på avløpssektoren skal vere i samsvar med vedlegg B5; Retningslinjer for utforming av pumpestasjonar avløp.

VA-ansvarleg skal godkjenne endeleg utforming av pumpestasjonen.

6.19 Leidningar under vatn

Spillvassleidningar under vatn skal ha spesiell godkjenning av VA-ansvarleg i kommunen.

Leidningar under vatn skal leggst og utførast i samsvar med VA/Miljø-blad nr. 44, *UT Legging av undervannsledning*, og VA/Miljø-blad nr. 46, *UT. Inntak under vann*.

For søknad om løyve til legging av undervassleidning, sjå VA/Miljø-blad nr. 41 PT, *VA-ledninger under vann. Søknadsprosedyre*.

Lokale bestemmelser

Det skal normalt brukast speilsveisa PE leidning under vatn. Andre løysingar skal godkjennast av VA ansvarleg.

Leidningen skal vere nedgravd i strandsona jf. VA Miljøblad nr 44. Hovudleidningar kan krevjast dublerte (vere reserveleidning). Det blir og vist til VA-miljøblad nr 80. Senking av undervannsledning

Det skal brukast boltefrie belastningslodd. Avstand mellom lodda og omfanget av vektbelastning i % skal avklarast med VA ansvarleg i kvart tilfelle. Dette gjeld også andre løysingar for belastningslodd.

6.20 Sand- og steinfang

Sand- og steinfang skal etablerast for oppsamling av sand og grus i leidningsnett. Dette er påkrevd der avløp går inn på pumpestasjon/trykk-kummar. I nye utbyggingsområder bør midlertidig steinfangskum etablerast der det nye leidningsnett blir knytt til det eksisterande.

Lokale bestemmelser

Der nye utbyggingsområde blir tilknytt eksisterande avløpsnett, skal det etablerast steinfangskum. Utforming av sand og steinfang kum skal vere i samsvar med vedlegg A 10; Steinfangskum.

Etter nærare avtale med VA – ansvarleg i kommunen/verksemda kan stengeventilen takast vekk.

I **Os kommune** skal det verken vere ventil og røyr inne i kummen dvs. fri vasspegel inne i kummen.

6.21 Trykkavløp

Trykkavløpssystem basert på kvernpumper skal dimensjonerast og utførast i samsvar med VA/Miljø-blad nr. 66.

Lokale bestemmelser

Trykkavløp basert på kvernpumper blir normalt ikkje tilatt.
Eventuell bruk skal godkjennast av VA ansvarleg i kommunen/VA verksemda.

6.A Andre krav

Lokale bestemmelser

Tekniske løysingar for utforming av leidningsanlegg ved boring i fjell og lausmassar skal godkjennast av VA ansvarleg i kommunen/VA verksemda.

7. Transportsystem - overvatn

7.0 Generelle bestemmelser

Overvatn skal som hovudregel handterast lokalt og berre med avgrensa tilførsle til overvass-system. Det vil seia at alternative transportsystem skal velgjast der det ligg til rette for det. Alternative transportsystem for overvatn som bør vurderast:

- Infiltrasjon av overvatn. Sjå [VA/Miljøblad nr 92 - Overflateinfiltrasjon](#)
- Flaumvegar. Sjå [VA/Miljøblad nr 93 - Åpne flomveier](#).
- Naturleg avrenning
- Vassdrag/bekker
- Avleiing på bakken

På overvassleidningssystemet skal det normalt vere same røyrtype/røyrdimensjon mellom kummar. Ved reparasjon og utskifting av røyr skal dette utførast slik at den innvendige røyrdimensjonen ikkje blir endra.

Lokal bestemmelse for **Alver**, Os-HO, **Lindås, Meland**, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Bruk av overvassnorm vedlegg B6 skal leggst til grunn for handtering av overvatn.

7.1 Val av leidningsmateriale

VA/Miljø-blad nr. 30, *Valg av rørmateriell*, skal vere rettleiande. Eigna dimensjonar, pris, omsyn til lagring og reparasjonsrutinar må og vurderast.

Kontakt VA-ansvarleg i kommunen for meir informasjon.

Lokal bestemmelse for **Alver**, Os-HO, **Lindås, Meland**, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

I kommunale samleveggar vil VA-ansvarleg i kommune/verksemda avgjere kva for materiale som skal brukast. Normalt vil det bli stilt krav om bruk av DV røyr SN8 med pakningar.

For Meland kommune gjeld; VA ansvarleg avgjer val av leidningsmateriale.

Røyr og utstyr som ikkje er generelt godkjent til bruk blir vurdert i kvart einskild tilfelle og blir behandla som dispensasjon frå VA-norma

VA/Miljø-blad nr. 30, PT. Valg av rørmateriell, skal vere rettleiande for val.

7.2 Utrekning av overvassmengder

Overvassleidningar/overvassanlegg skal dimensjonerast etter nærare avtale med VA-ansvarleg i kommunen. Innløps- og utløpsarrangement i overvassdammar berekna for fordrøying og flaumdemping, skal utførast i samsvar med VA/Miljø-blad nr. 70, *Innløp- og utløpsarrangement ved overvannsdammar*. Metoden for utrekning av naudsynt volum til overvassdammar berekna på flaumdemping er vist i VA/Miljø-blad nr. 69, *Overvannsdammar. Beregning av volum*.

Lokal bestemmelse for Alver, Os-HO, Lindås, Meland, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Berekning av overvassmengder skal gjerast i samsvar med vedlegg B.6 retningslinjer for overvasshandtering

7.3 Dimensjonering av overvassleidningar

Kapasiteten til overvassleidningen/anlegget skal fastsetjast i samsvar med dimensjoneringskriteriar gitt av VA-ansvarleg i kommunen. I tillegg må det kartleggast og sikrast ein alternativ flaumveg for overvatnet når leidningskapasiteten ikkje strekk til.

Lokal bestemmelse for Alver, Os-HO, Lindås, Meland, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Ved dimensjonering skal det takast spesielt omsyn til framtidig utnytting av areal og avrenningstilhøve i området. Dette skal ivaretakast ved at det blir utarbeidd ein teknisk forprosjekt for heile utbyggingsområdet jfr vedlegg B1.

Leidningsanlegga skal dimensjonerast i utgangspunktet for spissavrenning, mens avskjerande leidningssystem, overløp, fordrøyingsanlegg, infiltrasjonsanlegg og liknande skal dimensjonerast for volumavrenning.

For nærare omtale av dimensjoneringsgrunnlag blir det synt til vedlegg B 6 Retningslinjer for overvasshandtering.

7.4 Minstedimensjonar

Minste dimensjon for offentlig overvassleidning er normalt 150 mm.

Lokal bestemmelse for Alver, Os-HO, Lindås, Meland, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelsar

Minstedimensjon er normalt 200 mm. Unntak frå dette er leidningar frå sandfang – desse kan ha dimensjon 160 mm (150 mm).

7.5 Minimumsfall/selvrensning

Overvassleidningar har som regel same fall som spillvassleidningen i grøfta. Ved separat overvassleidning skal minimumfallet vurderast særskilt. Det er viktig at ein ikkje får motfall og svankar ved legging av overvassleidningar. Toleransekrav til legginga er difor viktig, sjå NS 3420, kapittel H3.

VA-ansvarleg i kommunen skal godkjenne minimumsfall.

Lokal bestemmelse for Alver, Os-HO, Lindås, Meland, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Overvassleidningar skal ikkje leggjast med mindre fall enn 5 promille.

7.6 Styrke og overdekking

Kommunale leidningar skal normalt leggjast med ei overdekking på mellom 1,5 og 2,5 m under ferdig opparbeida veg/terreng. Ved stor leggedjupne må ansvarlig prosjekterande kontakta leverandør for å avklare om leidningen har tilstrekkelig styrke.

Sjå VA/Miljø-blad nr. 10 (PT), 11 (PT), 12 (PT), 13 (PT), 14 (PTA), 15 (PTV) og 16 (PT), avsnitt om styrke og overdekning. Sjå og *NS-EN 1295-1. Styrkeberegning av nedgravde rørledninger under forskjellige belastningsforhold*

Lokal bestemmelse for Alver, Os-HO, Lindås, Meland, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Nødvendig frostsikring/overdekning skal vere minimum 1,2 meter der leidningen går i eiga grøft. Legging av kommunal overvassleidning grunnare enn 1,2 meter eller djupare enn 2,5 meter krev godkjenning av VA ansvarleg i kommunen/verksemda.

Bruk av grunne grøfter og isolering/preisolerte røyr og eventuelt varmekablar krev dispensasjon, jf. med kap 5.5.

Ved boring/gjennomtrekking i vegar og liknande skal det brukast kappe av PP (polypropylen) på PE røyr.

7.7 Røyrleidningar og røyrdelar

Krav til leidningsmateriell og døme på kravspesifikasjonar:

- VA/Miljø-blad nr. 10, *PT. Kravspesifikasjon for rør og rørdeler av PVC-U materiale.*
- VA/Miljø-blad nr. 11, *PT. Kravspesifikasjon for rør og rørdeler av PE materiale.*
- VA/Miljø-blad nr. 12, *PT. Kravspesifikasjon for rør og rørdeler av PP materiale.*
- VA/Miljø-blad nr. 13, *PT. Kravspesifikasjon av rør og rørdeler av GRP materiale.*
- VA/Miljø-blad nr. 14, *PTA. Kravspesifikasjon for betong avløpsrør.*
- VA/Miljø-blad nr. 16, *PT. Kravspesifikasjon for duktile støpejernsrør.*

For samtlige VA/Miljø-blad er det den generelle teksten og krava til trykkklause røyr som gjeld for overvassleidningar.

Kommunen avgjer val av leidningsmateriell.

Lokal bestemmelse for Alver, Os-HO, Lindås, Meland, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Stigerøyra skal vere tersa under arbeid slik at singel/andre uønska ting ikkje kjem inn på leidningsnett

Leidning av betong materiale skal leverast med gjennomfarga grå farge.
Leidning av PVC-U materiale skal leverast med gjennomfarga svart farge.
Leidning av PE materiale skal leverast med gjennomfarga svart farge.
Leidning av PP materiale skal leverast med svart farge.
Leidning av DVrøyr skal leverast med svart farge.

7.8 Mottakskontroll

Utførende entreprenør skal stadfeste mottak og kontroll av alle leveransar skriftleg. Utførende har deretter ansvaret for videre handtering og tilstand.

Lokal bestemmelse for **Alver**, Os-HO, **Lindås, Meland**, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Sjå kapittel 4.A

7.9 Tilknytning av stikkleidningar / avgreining på kommunal overvassleidning

Private stikkleidningar skal normalt koplast til kommunal overvassleidning utanfor kum. For nyanlegg skal det nyttast greinrøyr, elles kan ein nytta anboring .

Der det er ledige og gode prefabrikerte renneløysingar i kum, kan VA-ansvarleg i kommunen gje løyve til at desse blir brukt til tilknytning av stikkleidningar. Avgreining skal utførast i kum for leidning med innvendig dimensjon frå og med 150 mm.

Tilknytning/avgreining skal utførast i samsvar med VA/Miljø-blad nr. 33, *UTA. Tilknytning av stikkledning til hovedavløpsledning*.

Krav til innmåling:

Avgreining utanfor kum skal innmålast med X-, Y- og Z-koordinatar. For anboring målar ein avstand med bandmål frå senter kumløkk på næraste kum til anboringspunkt.

Lokal bestemmelse for **Alver**, Os-HO, **Lindås, Meland**, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Tilknytning av privat overvassanlegg til kommunalt nett, kan bare skje etter avtale og godkjenning av VA ansvarlig.

7.10 Leidning i kurve

Som hovudregel skal overvassleidning leggjast i rett line mellom kummane , både horisontalt og vertikalt. Etter avtale med VA-ansvarlig i kommunen kan gje løyve til å leggja leidningen i kurve.

Leidningen skal då målast inn (x, y, z) kvar 10. meter.

Avvinklinga skal ikkje vera større enn 50% av det produsenten oppgjev som maksimum

7.11 Bend i grøft

Bend i grøft er ikkje tillatt. Vinkelendring i samband med kummar blir bestemt i samråd med VA-ansvarleg i kommunen

Lokal bestemmelse for **Alver**, Os-HO, **Lindås, Meland**, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Eventuell bruk av bend i grøft, skal godkjennast av VA ansvarleg.

7.12 Trasè med stort fall

Dersom leidningstraséen har større fall enn 1:5 (200 ‰) skal det brukast røyr med strekkfaste skøyter, alternativt heilsveist røyr (stål og PE, PP) og/eller fallkum.

Ved fare for stor grunnvass-straum i grøfta skal det lagast grunnvass-sperre av betong eller leire.

Rørgjennomføring gjennom betong skal utførast som vist i VA/Miljø-blad nr. 9, *UTV Rørgjennomføring i betongkum*. Ved fare for ras i gjennfyllingsmassane langs traseen må sperra lagast i betong og forankrast i faste massar.

Endeleg løysing skal avtalast med VA-ansvarleg i kommunen.

Lokal bestemmelse for **Alver**, Os-HO, **Lindås, Meland**, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Sjå kapittel 4.1 og 4.2

7.13 Overvasskummar

Nedstigningskummar skal ikkje ha mindre diameter enn 1000 mm.

Renner skal utførast i same materiale som røyrleidningen (ved bruk av PVC-røyr kan renner i PP akseptast).

Montering av kumramme og kumluk skal utførast i samsvar med VA/Miljø-blad nr.

32, UT. Montering av kumramme og kumlokk. Kummen skal vera tett.

Bruk av minikummar skal avtalast med VA-ansvarlig i kommunen.

Lokal bestemmelse for Alver, Os-HO, Lindås, Meland, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Nedstigingskum skal normalt brukast i knekkpunkt og større forgreiningspunkt. Ved bruk av minikummar skal diameteren vere minimum 600 mm.

Retningsendringa skal takast enten før eller etter kummen.

Det kan brukast kummar av enten betong eller plast.

7.14 Avstand mellom kummar

Max. avstand mellom overvasskummar er 80 m.

7.15 Rørgjennomføringar i betongkum

Rørgjennomføring i betongkum skal gjerast i samsvar med VA/Miljø-blad nr. 9 UTV,

7.16 Tetthetsprøving

Tetthetsprøving av leidningar skal gjerast i samsvar med NS-EN 1610. Metoden for utføring av tettleiksprøving av sjølvfallsleidningar etter NS-EN 1610, er nærare forklart i VA-Miljø-blad nr 24, *Tetthetsprøving av sjølvfallsleidningar*.

Tetthetssprøving av kummar skal utførast i samsvar med VA/Miljø-blad nr. 63, *Tetthetsprøving av kum*.

7.17 Sandfang/bekkeinntak

Før overflatevatn blir ført inn på kommunal overvassleidning må det passera rist og sandfang.

Der det er naudsynt å leggja bekk i røyr/kulvert skal bekkeinntak utformast med vekt på god hydraulisk vassføring og sjølvreinsing av rist.

Lokal bestemmelse for Alver, Os-HO, Lindås, Meland, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Langs kantstein: Sandfangskum skal som hovedregel ha diameter Ø 1000 mm og vassdjupne minimum 750mm.

Sandfangkummen skal ha dykka utløp minimumsdimensjon 150 mm innvendig.

7.A Andre krav

8. Transportsystem – avløp felles

8.0 Generelle bestemmelser

Dersom det er teknisk/økonomisk mogleg, skal det etablerast separatsystem.

Lokal bestemmelse for Alver, Os-HO, Lindås, Meland, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Ved tilkopling av nye anlegg til eksisterande kommunalt fellessystem, skal det nyttast separatsystem dvs. spillvatn og overvatn kvar for seg. Begge leidningane må då liggje så høgt at dei kvar for seg kan krysse eksisterande kommunale fellessystem.

8.1 sand- og steinfang

Sand- og steinfang skal etablerast for oppsamling av sand og grus i felles avløpsnett. Dette er påkrevd der avløp går inn på pumpestasjon/trykk-kummar . I nye utbyggingsområde bør mellombels steinfangkum etablerast der det nye leidningsnettet blir knytt til det eksisterande.

Lokal bestemmelse for Alver, Os-HO, Lindås, Meland, Osterøy, Sund, Austrheim og Fjell

Lokale bestemmelser

Der avløpsleidningar blir ført inn på pumpestasjonar/trykkummar skal det etablerast steinfang.

Utforming av sand og steinfang kum skal vere i samsvar med vedlegg A 9; Steinfangkum.

8.2 Regnvassoverløp

Regnvassoverløp er ein viktig del av avløpssystemet der nettet, eller delar av nettet er utført som fellessystem. Overløpets skal hindra overbelastning nedstrøms leidningsnettet under nedbør og snøsmelting. Val og utforming av overløpet kan gjerast i samsvar med VA/Miljø-blad nr. 74.

Arkiv: FA-P11
JournalpostID: <jplD> 20/19867
Saksbehandlar:
Dato: 21.04.2020

Saksframlegg

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
046/20	Alver formannskap	30.04.2020
	Alver formannskap	
019/20	Eldreråd	08.06.2020
022/20	Ungdomsråd	02.06.2020
024/20	Råd for menneske med nedsett funksjonsevne	08.06.2020
019/20	Utval for helse og omsorg	09.06.2020
037/20	Utval for oppvekst, kunnskap og kultur	09.06.2020
100/20	Utval for areal, plan og miljø	10.06.2020
035/20	Utval for næringutvikling og drift	10.06.2020
	Alver kommunestyre	

Strategidokument for Nordhordland UNESCO biosfæreområde- høyring

Rådmannen sitt framlegg til vedtak:

Alver formannskap er positive til at det er utarbeida eit strategidokument for Nordhordland UNESCO biosfæreområde 2020 – 2024. Innspel og merknader til høyringa av strategidokumentet er oppsummert i saksutgreiinga.

Alver formannskap 30.04.2020:

Behandling:

På vegne av samarbeidspartia SP,AP, KRF og H ved A. Aa.Byrknes-KRF:

Formannskapet sender saka til dei andre utvala for uttale og ber om at strategidokumentet som høyringa er basert på blir lagt ved saka. Sak 46/20 vert utsatt og kjem opp i neste politiske runde i juni 2020.

Framlegget vart samrøystes vedteke

FO- 046/20 Vedtak:

Formannskapet sender saka til dei andre utvala for uttale og ber om at strategidokumentet som høyringa er basert på blir lagt ved saka. Sak 46/20 vert utsatt og kjem opp i neste politiske runde i juni 2020.

Politisk handsaming

Saka skal til innstilling i Formannskapet.

Bakgrunn

19. juni 2019 vart Nordhordland utnemnd av UNESCO som eit biosfæreområde – eit modellområde for berekraftig utvikling.

Saksopplysningar:

Då Nordhordland vart utnemnt til eit biosfæreområde var dette ei anerkjenning frå UNESCO: «denne regionen har eit framifrå grunnlag til å drive fram tiltak for berekraftig utvikling som kan bli viktige både lokalt, nasjonalt og internasjonalt».

Føremålet med strategidokumentet er å gje biosfæreområdet ein god plan for arbeidet til eit breitt engasjement for berekraftig utvikling. Dokumentet er tufta på FN sine berekraftsmål og UNESCO sine plandokument for MAB-programmet (Menneske og biosfæren). Strategien skal vere til inspirasjon og bruk for kommunane, næringsliv, lag / organisasjonar og innbyggjarane som ønskjer å slutte opp om målsettinga: Nordhordland UNESCO Biosfæreområde skal byggje på det beste frå fortida og leggje til rette for ei framtid som sikrar berekraftig bruk av alle ressursane i samfunnet - til nytte og glede for folk i dag og for kommande generasjonar.

Det første strategidokumentet til Nordhordland UNESCO biosfæreområde er no til høyring. Dokumentet er utarbeida etter ein inviterande prosess der kommunar (politikarar og administrasjon), næringsliv, forskingsmiljø og lag / organisasjonar har engasjert seg. Meir enn 500 innspel kom det inn under prosessen. Innspela vert handsama til det endelege strategidokumentet som vert handsama i Regionrådet i juni 2020.

Mål for biosfæreområdet

Nordhordland UNESCO Biosfæreområde skal byggje på det beste frå fortida og leggje til rette for ei framtid som sikrar berekraftig bruk av alle ressursane i samfunnet -til nytte og glede for folk i dag og for kommande generasjonar.

Satsingsområde og strategiar

a) Levande lokalsamfunn

- Vere ein medspelar til lokale initiativ som aukar trivselen og attraktiviteten
- Lokalsamfunn Bidra til revitalisering av lokal kultur, tradisjonar, handverk og historie
- Leggje til rette for kunnskapsoverføring og samhandling mellomgenerasjonar
- Inspirere til, og auke kunnskapen om å leve meirberekraftig
- Bidra til styrka folkehelse gjennom å knyte saman menneske og natur

b) Natur, miljø og klima

- Bidra til berekraftig bruk av areal på land og i sjø
- Arbeide for å gjere folk merksame på verdien av biologisk mangfald og av dei verna områda i biosfæreområdet
- Bidra til å redusere menneskeskapte klimaendringar
- Bidra til å auke matproduksjonen på lokale ressursar
- Arbeide for at kulturlandskapet vert forvalta slik at dei kulturhistoriske og landskapsmessige verdiane vert haldne i hevd
- Inspirere til å oppdage, oppleve og bli glad i naturen

c) Kunnskap og læring

- Utvikle satsingar som vektlegg barn og unge sin medverknad, og som gjev dei kunnskap om og engasjement for lokal og global berekraftig utvikling
- Utvikle samarbeid med Universitetet i Bergen og andre forskingsinstitusjonar
- Utvikle samarbeid med både barnehagar, grunn- og vidaregåande skule
- Sikre at forskingsmiljø vert involvert i problemstillingar som er relatert til berekraftig samfunns- og næringsutvikling i regionen
- Skape forståing for kva statusen som biosfæreområdet inneber for regionen – gjennom formidling og kunnskapsheving
- Sikre at viktig kunnskap og kompetanse vert delt lokalt, nasjonalt og internasjonalt

d) Grøn verdiskaping

- Vere ein pådrivar for ei miljø- og klimavenleg omstilling av næringslivet i regionen
- Vere ein pådrivar for sirkulær økonomi
- Ta i bruk lokale unyttta ressursar for verdiskaping
- Bidra til å utvikle regionen som modellområde for berekraftig havbruk og landbruk
- Bidra til næringsutvikling knyta skog/skogbruk/bruk av tre
- Utvikle berekraftige lokale produkt og tenester; aktivitetar og opplevingar som styrker attraktiviteten til Nordhordland
- Stimulere til vidareutvikling og bruk av fornybar energi
- Involvere forskarar og studentar i innovasjons- og produktutviklingsprosessar

e) Møteplassar og kommunikasjon

- Utvikle gode kommunikasjonsplattformer og ulike arenaer for dialog mellom forskings- og kunnskapsmiljø, kommunane, regionalt næringsliv, dei frivillige og andre samfunnsaktørar
- Sørge for at Nordhordland biosfæreområde er godt kjent og godt forankra i regionen, og at dette blir ei tydeleg merkevare lokalt, nasjonalt og internasjonalt
- Etablere samarbeid med aktuelle samfunnsaktørar, næringsliv og ideelle organisasjonar
- Vere ein aktuell og aktiv samarbeidspartnar i det internasjonale UNESCO-biosfærenettverket

Vurdering og høyringsinnspel

I høyringsbrevet er det etterspurt innspel til handlingsprogrammet. Handlingsprogrammet er ryddig og strukturert, med tiltak knytt til strategiar som er omtala over.

I handlingsplanen er det lista opp kven som skal ha ansvar for dei ulike prosjekta. Rådmann vil peike på at det kan vere vanskeleg å få ei forståing av kva som er forventa av aktørane i prosjektet. For å skape ei felles forståing mellom dei ulike aktørane som skal bidra inn i prosjekta, bør det tydeleggjerast kva ressursbruk og framdriftsplan, som er forventa i dei ulike tiltaka i handlingsplanen.

Under er det kommentert tema som rådmann meiner bør få eit særskilt fokus. Fleire av prosjekta er i gang.

a) Satsingsområde Levande lokalsamfunn

Prosjekta som er skissert er gode og rådmann støtter opp om tema. Vi arbeider med berekraft i alt vårt planverktøy i Alver også i dag.

Vi vil særleg peike på at det er viktig med eit overordna formalisert samarbeid i forhold til berekraft i kvardagen.

- Digital møteplass, dette er eit satsingsområde i programmet, det skal byggjast ein digital møteplass for å spre kunnskap. Det er biosfære som er prosjektansvarleg for dette tiltaket. Her må samarbeidspartar synleggjerast i prosjektet. Slike digitale møteplassar bør og knytast opp mot kommunane sine kommunikasjonsplattformer. Vi bør arbeide saman og ha felles lenker til prosjekt, det kan lett bli tilfeldig med mange ulike nettstader og plattformer.

b) Satsingsområde natur, miljø og klima

Alle tiltaka er gode og vert arbeida med mykje med dei same tema i Alver. I tiltaket «Ut i naturen» er det avgjerande at prosjektet vert i tett samarbeid med kommunane. Det pågår mykje godt arbeid i Alver med dette tema. Det er viktig at vi ikkje gjer dobbeltarbeid, eller ikkje kjenner til kvarandre sine prosjekt. Mellom anna arbeider Alver kommune med ein strategi for grøn mobilitet, der vi gjerne inviterer med biosfære i arbeidet. Vi ynskjer i samarbeid og ved bruk av statusen som UNESCO biosfære å utvikle tiltak knytt til tema i lokalsamfunna. Dette kan vere med å styrke folkehelse gjennom nye turmål for folk.

- Alver kommune skal i samarbeid med dei andre kommunane i Nordhordland arbeide med ein interkommunal plan for sjøområda. Organiseringa av dette arbeidet er i gang. Rådmann

ser ikkje at dette prosjektet treng løftast fram som eit eksempel på ei satsing som byggjer opp under tema natur, miljø og klima. Biosfære vil vere ein samarbeidspart som andre aktørar.

- Alver kommune har mange mindre gardsbruk som det er knytt opplevingsbasert næring til, det kan vere lokalmat produksjon, gardsbutikkar, overnatting eller bruk av garden sine resursar til dømes i undervisning. Alver kommune ynskjer å legge til rette for og skape gode rammevilkår for desse gardbruka. Alver meiner desse tiltak er i samsvar med punkt under natur og miljø. Vi oppmodar UNESCO biosfære i samarbeid med kommunen, landbruket og fylkesmannen til å utvikle fellesprosjekt, der vi kan sjå på desse område i samanheng. Slik kan vi medverke til at det blir enkelt for grunneigar å forvalte kulturlandskapa, drive med sal av lokal mat og utvikle garden basert på naturen sine resursar.

c) Kunnskap og læring

Dette er eit av det mest sentrale tema i arbeidet med å utvikle biosfæreområde i Nordhordland. Biosfære er eit vanskeleg tilgjengeleg omgrep. I tillegg er dette det første område i Norge, og vi er usikker på kva det i praksis betyr for Alver buen sin kvardag. Biosfæreprosjektet vil ha eit særskilt ansvar for å knytte forskingsmiljøet, næringslivet og kommune saman i prosjekt knytt opp mot tema i biosfæreområde.

- Prosjektet «Klimabonden» er eit praktisk retta utgreiings- og informasjonsprosjekt som fører til auka kunnskap om meir miljøvenleg matproduksjon, tilpassa eit endra klima. Dette er eit prosjekt som landbrukskontoret i Alver har vore involvert i. Det er eit viktig tema i tråd med klimaendringa og meir fokus på lokal matproduksjon. Rådmann ynskjer at det vert eit fokus på vidare arbeid med dette, og med høg grad av kunnskapsdeling om prosjektet.

- Tiltaket «Ung i biosfæreområdet UNESCO-skular. Tiltaket er godt, men dersom det skal la seg gjennomføre bør det ha ei sterkare grad av samarbeid med skular og skuleeigar. Dette bør synleggjerast under roller. Alver vil gjerne samarbeide med prosjekt retta mot barn og unge, knytt til forståing av kva biosfæreområde er, og korleis vi kan arbeide saman for ei god berekraftig utvikling. Det er og ein del av kommuneplanarbeidet vårt.

d) Satsingsområde Grøn verdiskaping

Alver kommune har vore ein pådrivar for å sette i gang nye utviklingsprosjektet i samarbeid med næringslivet som kan bidra til grøn verdiskaping og nye arbeidsplassar i kommunen.

- Prosjekt frå avfall til ressurs er eit prosjekt Alver har vore involvert i. Vi ynskjer at dette tema med tiltak innan sekulær økonomi vert prioritert i vidare arbeidet med biosfære Nordhordland.

- Prosjektet «Smaken av Nordhordland», eit nettverk for lokalmatprodusentar med fokus på produkt, kompetanse og marknad bør halde fram. Biosfære bør ha det overordna samordningsansvar for å drive prosjekt vidare.

- Green Spot Mongstad og Grøn konkurransekraft er to større utviklingsprosjektet innanfor sirkulærøkonomi og berekraftig bruk av fornybare og ikkje-fornybare ressursar i Nordhordlandsregionen.

- Biosfære har tidlegare hatt fokus på ull og ullruta, som eit berekraftig prosjekt som kan bidra til revitalisering av lokal kultur, tradisjonar, handverk og historie. Dette er prosjekt som bør halde fram både med omsyn til reiseliv og ullrute, og med nytt fokus på å ta i bruk nye innovative metodar for bruk av ull i ulik produksjon.

e) Satsingsområde møteplassar og kommunikasjon

- Rådmann meiner at tiltak knytt til formidling og kommunikasjon om kva biosfære område er, er i særleg viktig at UNESCO- biosfære arbeider med. Tiltak med å etablere dialogarena og møteplassar bør vidareutviklast. Det bør etablerast tverrfaglege nettverk med ein tydleg agenda knytt mot biosfære.
- Biosfæreområdet skal inspirere aktørar til å setje i gang eigne prosjekt som samsvarer med verdiane i biosfæreprogrammet. For å få dette til må det på plass eit formalisert samarbeid. Her bør prosjekt biosfære styrke si satsing. Det bør etablerast nettverk der folk frå ulike institusjonar og organisasjonar møtes og drøfter problemstillingar og utviklingstema knytt opp mot UNESCO sitt biosfæreprogram. Alver kommune vil gjerne delta i eit slikt nettverk og meiner det må på plass snarleg.

Oppsummert

Alver kommune ser positivt på at det er utarbeida eit strategidokument for UNESCO – biosfæreområde i Nordhordland. Det er eit godt og strukturert dokument som kan gje tydleg retning til arbeidet med biosfæreområde.

Vi meiner at strategidokumentet er med å gjere tydlegare kva eit biosfæreområde er for noko. Mykje av planverk som vert utarbeid dei næraste åra innan for biosfæreområdet kjem til å dreie seg om korleis me omsett berekraftsmåla til å gjelde oss. På same vis vil me tru at verknaden av å vere eit biosfæreområde må formast slik at det vert begripeleg, handterbart og meningsfylt for oss som bur her.

For Alver kommune kan ein godt seie at vi har leita, og framleis er søkjande, etter kva eit biosfæreområde er, korleis det kan påverke oss og kva vi kan gjere for å bruke denne statusen og verktøyet på eit nyttig vis for nærmiljø våre.

Vi ser at strategidokumentet i stor grad har oppbygning og innhald som ein del av kommunal samfunnsplan. Vi vil peike på at alle samfunnsplanar som vert utarbeidd næraste åra vil mykje vere basert på berekraftsmåla og i utgangspunktet søkje og omsette desse til lokale tilhøve.

Alver kommune har sendt planprogrammet for kommuneplanen sin samfunnsdel på høyring. Mykje av dei same mål og strategiar er satsingsområda i kommuneplanarbeidet vårt. Tema strekkjer seg og over kommunegrenser og handlar om korleis vi saman skal arbeide for ei berekraftig utvikling. Dette er sentrale punkt for å skape gode lokalsamfunn, og bygge identitet som og Alver kommune arbeider med. I planprogrammet til samfunnsdelen er det særleg fokus på folkehelse. Alver ynskjer gjennom sitt planarbeidet og handlingsprogram å bidra til at vi har attraktive lokalsamfunn gjerne i samarbeid om prosjekt knytt til biosfære.

Strategidokumentet vil vere eit verktøy for samhandling i biosfæreområdet. Satsingsområde møteplassar og kommunikasjon vil vere sentralt for biosfæreprosjektet, her er et biosfære

I handlingsprogrammet til strategidokumentet bør det tydeleggjerast enda meir kva ressursbruk og framdriftsplan som er forventa i dei ulike tiltaka. Slik vil vi får ei felles forståing mellom dei ulike aktørane som skal bidra inn i prosjekta.

Alver kommune vil understreka kor viktig det er med eit felles nettverk og samarbeid for å få gjennomført tiltak som er omtala. Skal vi lukkast med å setje Nordhordland på kartet gjennom bruk av UNESCO sitt Biofæreprogram, må vi formalisere og konkretisere korleis vi skal arbeide saman og kven som har ansvar for dei ulike prosjekta som vert etablert.

Vedlegg i saka:

28.05.2020	Høyringsbrev strategi for Nordhordland UNESCO biosfæreområde	1397794
28.05.2020	Strategidokument for Nordhordland UNESCO Biosfæreområde 2020-2024	1397793

Til høyringspartane

Knarvik, 10.03 2020

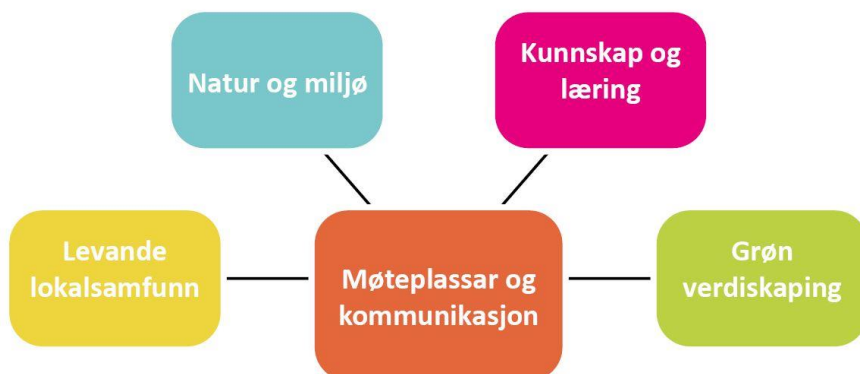
Strategidokument for Nordhordland UNESCO biosfæreområde Høyring

19. juni 2019 vart Nordhordland utnemnd av UNESCO som eit biosfæreområde –eit modellområde for berekraftig utvikling.

Det første strategidokumentet til Nordhordland UNESCO biosfæreområde er no klart til høyring. Dokumentet er utarbeida etter ein inviterande prosess der kommunar (politikarar og administrasjon), næringsliv, forskingsmiljø og lag / organisasjonar har engasjert seg. Meir enn 500 innspel kom det inn under prosessen.

Føremålet med strategidokumentet er å gje biosfæreområdet ein god plan for arbeidet til eit breitt engasjement for berekraftig utvikling. Dokumentet er tufta på FN sine berekraftsmål og UNESCO sine plandokument for MAB-programmet (Menneske og biosfæren). Strategien skal vere til inspirasjon og bruk for kommunane, næringsliv, lag / organisasjonar og innbyggjarane som ønskjer å slutte opp om målsettinga: *Nordhordland UNESCO Biosfæreområde skal byggje på det beste frå fortida og leggje til rette for ei framtid som sikrar berekraftig bruk av alle ressursane i samfunnet - til nytte og glede for folk i dag og for kommande generasjonar.*

Det er peika ut 5 satsingsområde som skal bidra til å målet:

Handlingsprogrammet visar ulike tiltak til kvart av satsingsområda med oppmoding om lokale initiativ rundt om i biosfæreområdet. Handlingsprogrammet skal rullerast etter to år.

Alle innspel til strategidokumentet og handlingsprogrammet er velkommen. Vi ber høyringspartane om å vere særleg merksam på:

- Visjon og hovudmålsetting
- Satsingsområda, strategiar og tiltak
- Kva satsingsområde / tiltak bør særskild bli prioritert den komande 2-års perioden?
- Planen som verktøy for samhandling i biosfæreområdet

Nordhordland Utviklingsselskap IKS vil oppmode alle høyringspartar om å nytte høve til å gje uttale til strategidokumentet og handlingsprogrammet. Innspela vi får inn vert handsama til det endelege strategidokumentet som vert handsama i Regionrådet i juni 2020.

Høyringsuttale vert å senda på e-post til post@nordhordland.net
Fristen er sett til 15.05.2020.

Med beste helsing

Rune Heradstveit
Dagleg leiar
Nordhordland Utviklingsselskap IKS

Kari Evensen Natland
Prosjektleder
Nordhordland UNESCO Biosfære

NORDHORDLAND
UNESCO BIOSFÆRE

Nordhordland biosfæreområde – eit UNESCO modellområde for berekraftig utvikling

Strategidokument 2020-2024

Nordhordland biosfæreområde - eit Unesco-modellområde for berekraftig utvikling

19. juni 2019 vart Nordhordland utnemnd til UNESCO biosfæreområde, det første i Noreg.

UNESCO sitt biosfæreprogram, *Man and the Biosphere* (MAB-Programmet), er sentralt i FN sitt arbeid for eit meir berekraftig samfunn. Det omfattar i dag 702 utnemnde biosfæreområde verda over. Fellesnemnaren for desse områda er at dei arbeider for ein betre balanse mellom å det å ta vare på naturen, sikre ei god samfunnsutvikling og ein berekraftig økonomi.

Det er satt klare krav til kva kvalitetar eit biosfæreområde skal ha, men innanfor desse rammene har kvert biosfæreområde stor fridom til å bestemme kva som skal gjerast. I Nordhordland vil vi at biosfæreprogrammet først og fremst skal fungere som ein samarbeidsarena for å få til ei berekraftig utvikling. Det handlar om bruk av naturressursane, om kulturen vår, om medbestemming og engasjement og om å få til ei positiv utvikling av næringslivet. I det heile - å skape ei positiv utvikling for oss og for borna våre.

Programmet er basert på bruk av lokale ressursar, kunnskap og idear. Samarbeid med forskingsinstitusjonar og næringsliv vert viktig for å ta kunnskapsbaserte val og utvikle innovative løysingar. Utveksling av kunnskap og idéar med andre biosfæreområder og internasjonalt samarbeid gjev ein unik sjanse til å utnytte dei ressursane som ligg i heile MAB-programmet.

Dette er det første strategidokumentet for Nordhordland UNESCO biosfæreområde. Dokumentet har eit langsiktig perspektiv, men skal reviderast kvart fjerde år. Handlingsprogrammet syner kva tiltak vi prioritetar å arbeide med no, og skal rullerast kvart andre år.

Eit sterkt folkeleg engasjement har vore ein føremon for å få tildelt statusen som biosfæreområde og for å utvikle og skape innhald i satsinga. Lokal medverknad, involvering og det å støtte opp om lokale initiativ, vert viktige innsatsfaktorar i åra som kjem.

Strategidokumentet er òg eit resultat av lokalt engasjement og medverknad. Gjennom strategiprosessen hausten 2019, har vi søkt å involvere breitt frå innbyggjarar, kommunane, lag og foreiningar, næringsliv og forskingsinstitusjonar får å få innspel til innhald i strategien. Med dette har vi lagt viktige rammer og føringar for arbeidet i Nordhordland UNESCO biosfæreområde dei neste fire åra.

Du finn meir informasjon om Nordhordland biosfæreområde her:
<http://www.nordhordlandbiosphere.no/>

NORDHORDLAND UNESCO BIOSFÆREOMRÅDE

Då Nordhordland vart utnemnt til eit biosfæreområde var dette ei anerkjenning frå UNESCO: «denne regionen har eit framifrå grunnlag til å drive fram tiltak for berekraftig utvikling som kan bli viktige både lokalt, nasjonalt og internasjonalt».

Nordhordland er området mellom Bergen og Sognefjorden. Det utnemnde UNESCO biosfæreområdet inkluderer kommunane Alver, Austrheim, Fedje, Gulen, Masfjorden, Modalen, Osterøy, Vaksdal og delar av Øygarden. I tillegg er òg deler av arealet til kommunane Voss, Vik og Høyanger tatt med for å få innlemma heile Stølsheimen. Variasjonen i landskapet er stor, frå Øygarden og Fedje vest i havet, til Modalen inst i Osterfjorden. Storleik og innbyggjartal i kommunane varierer mykje, men det er sterke fellestrekk mellom dei, både geografisk, historisk og kulturelt.

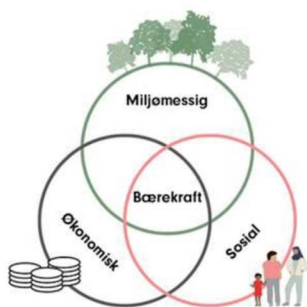
Figur 1. Ressursprofilen for Nordhordland biosfæreområde illustrerer både variasjonen i landskapet og ressursane som finst i området.

Kva inneber ein status som biosfæreområde?

UNESCO sitt biosfæreprogram er eit program for berekraftig utvikling. Strategiar og tiltak vil vere ulike frå det eine biosfæreområdet til det andre, men forskning og bruk av ny kunnskap vil vere sentralt. Vi må finne ut kva kunnskap vi treng for å gjere gode val for framtida.

Statusen som biosfæreområde inneber ikkje vern av nye område, med at regionen har forplikta seg til å utvikle området i ei berekraftig retning. Da må alle aktørane på banen. Næringslivet vert ein viktig medspelar – ikkje minst fordi berekraft handlar å legge til rette for gode arbeidsplassar for framtida. Vi vil derfor søke å utvikle ein tett dialog og utvida samarbeid mellom lokalbefolkninga, styresmaktene, næringsliv og forskings- og utviklingsmiljø.

I Nordhordland vil vi bruke statusen til å arbeide for ei heilskapleg retning for samfunnsutviklinga i området. Berekraftig utvikling betyr å få ein betre balanse mellom dei tre dimensjonane natur/miljø, økonomiske og sosiale tilhøve.

Figur 2. Dei tre dimensjonane i ei berekraftig utvikling. Kjelde: Asplan Viak AS

Det er tre grunnpilarar i biosfæreprogrammet, som alle biosfæreområda verda over skal arbeide etter:

Bevare: Ta vare på vårt biologiske og kulturelle mangfald.

Utvikle: Vidareutvikle lokalsamfunnet i ei berekraftig retning, både økonomisk, miljømessig og sosialt.

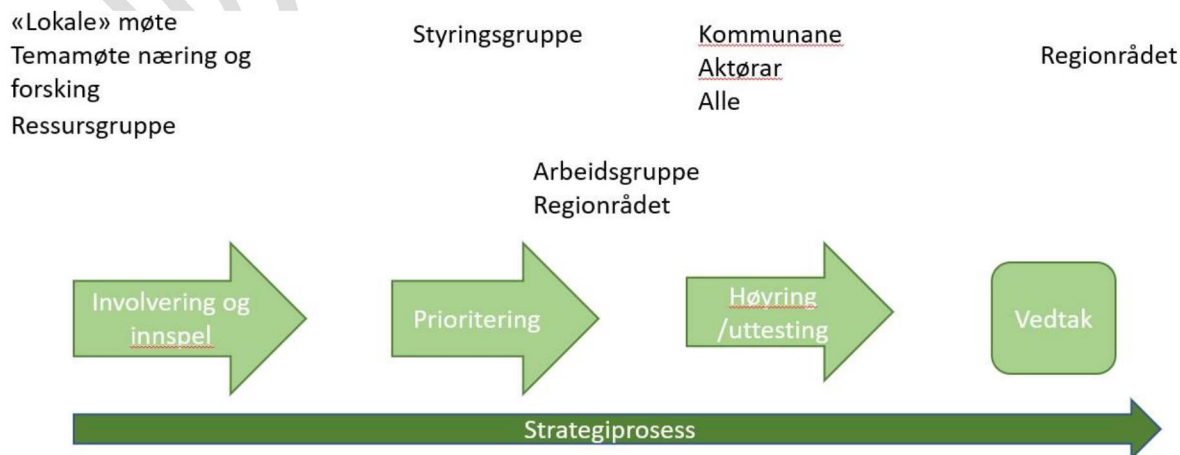
Støtte: Samarbeide og støtte forskning, overvaking, undervisning og formidling om berekraftig utvikling.

I tillegg skal biosfæreområda arbeide for å finne, utvikle og formidle gode berekraftige prosjekt og tiltak. Eit biosfæreområde skal vere eit modellområde som andre stader og regionar i både inn- og utland kan lære og bli inspirert av.

STRATEGIPROSESSEN HAUSTEN 2019

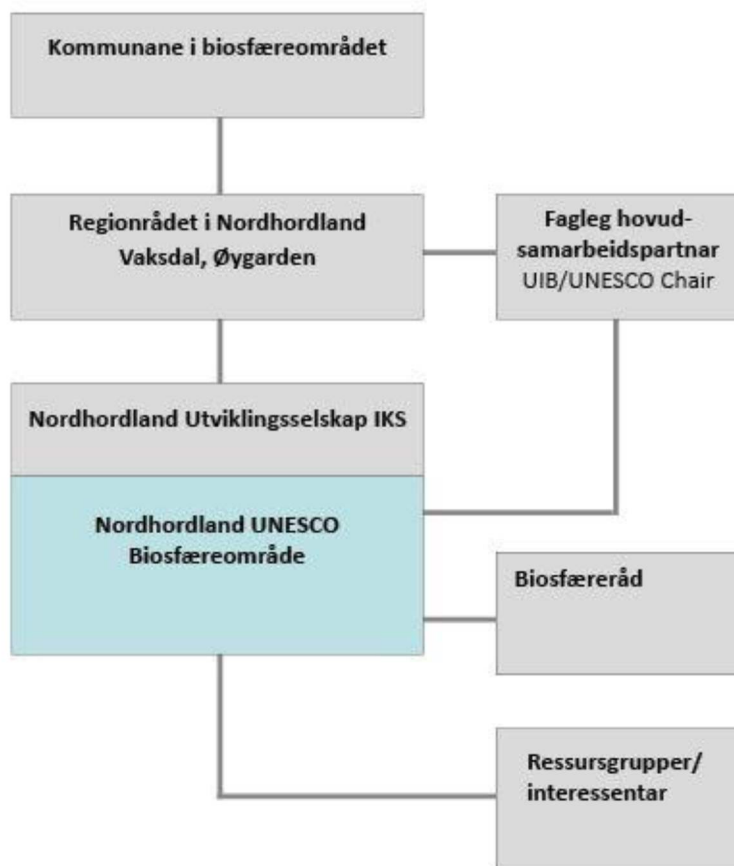
Strategien skal vere biosfæreområdet sin arbeidsplan for dei første fire åra.

Dialog mellom samfunnsaktørane i lokalsamfunnet er ein sentral reiskap for alle biosfæreområda, og erfaringane verda over viser at dette arbeidet gjev gode resultat. I praksis betyr det å leggje til rette for at lokalbefolkninga, lokalpolitikarar, kommunane, forskingsinstitusjonar, næringsliv, barnehagar, skular, lag og organisasjonar utviklar eit eigarforhold til biosfæreområdet, gjennom aktiv medverknad. Vi har difor gjennomført ein prosess hausten 2019, der det vart invitert til brei deltaking. Arbeidet har gått gjennom fleire fasar:

Figur 3. Strategiprosessen over tid.

ORGANISERING AV ARBEIDET I BIOSFÆREOMRÅDET

Figur 4. Organisasjonskart for Nordhordland UNESCO Biosfære område

Kommunane som inngår i biosfæreområdet er Alver, Austrheim, Fedje, Gulen, Masfjorden, Modalen, Osterøy, Vaksdal og delar av Øygarden.

Regionrådet i Nordhordland, utvida med ordførarar og rådmenn frå kommunane Vaksdal og Øygarden, har eit overordna ansvar for å legge til rette for og følgje opp arbeidet.

Nordhordland Utviklingsselskap IKS (NUI) har det administrative ansvaret for økonomi, forsvareleg drift og at biosfæreorganisasjonen utførar arbeidet i tråd med UNESCO sine retningslinjer og deira plandokument for programmet, i tillegg til dei lokale planane lagt i strategidokument. NUI sett saman ein tenleg organisasjon som skal drive det daglege arbeidet i biosfæreområdet. NUI rapporterer til Regionrådet.

Universitetet i Bergen (UiB) og Regionrådet har inngått ein samarbeidsavtale om å styrke biosfæreområdet. UiB v/ UNESCO Chair samarbeider direkte med biosfæreorganisasjonen.

Biosfærerådet vert oppnemnd av Regionrådet og skal vere sett saman av personar med relevant kompetanse. Biosfærerådet skal følgje opp framdrift og mål-opptving, samt vere eit kompetanseforum for organisasjonen.

For å sikre ei brei involvering og stort engasjement, kan biosfærerådet opprette ressursgrupper knytt til dei ulike satsingsområda for å utvikle tiltak og evaluere arbeidet.

Nordhordland UNESCO Biosfæreområde skal ha ein solid og berekraftig økonomi. Det må jobbast for å sikre drifta gjennom tilskot og inntekt frå stat, fylke, kommunar, universitet og høgskular, næringsliv og frå andre aktuelle samarbeidspartnarar. Prosjekta skal ha eiga finansiering.

Biosfæreområdet vil ha faste driftsoppgåver og skal elles engasjere seg i aktivitetar som er organisert i prosjekt.

HØYRINGSUTKAST

VISJON OG MÅL

VISJON – FORTELLINGA OM NORDHORDLAND

Fortellinga om Nordhordland - kven vier - er utgangspunktet for den framtida vi skal forme. Nordhordland er ein liten stad i verda, lik andre stader langs kysten. Framfor oss er det ressursar og mellom oss er kraft til å forandre verda. Til å gje vårt bidrag til draumen om eit samfunn der menneska og naturen er i balanse. Til å forme ei berekraftig framtid.

For å lukkast må alle vere med. Born, unge, vaksne, eldre. Det private og det offentlege. Næringsliv, kommunar, lag og organisasjonar. Næringslivet med sin unike og breie kompetanse er nøkkelen som opnar døra til det blågrøne skiftet: der energi vert hausta og sett i arbeid - på nye måtar. Der liv i hav og havbruk gjev sunn og berekraftig mat, der teknologi tek store sprang for ferdsel på sjø og land, der kunnskap og kompetanse grip moglegheitene som den nye sirkulære økonomien gjev oss. Og mykje, mykje meir.

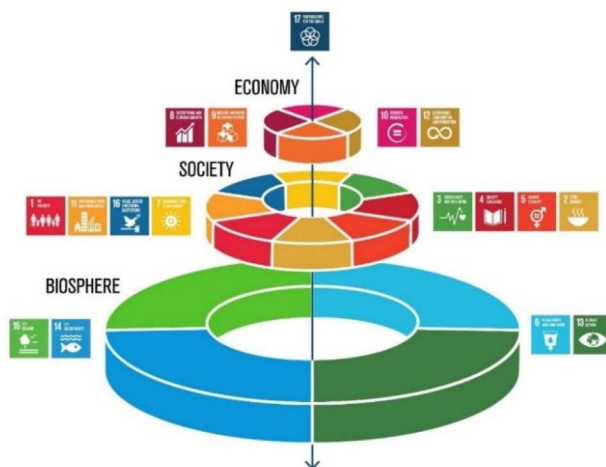
Fortellinga om Nordhordland er fortellinga om dei som tek vare på framtida. Som skapar eit samfunn der ein høyrer heime, der ein kan vekse, utvikle seg og saman skape gode fellesskap. Der naturressursar på land og i sjø vert forvalta og foredla godt. Der kunnskap vert hausta og verdiane skapt til gode for folk som lever her i dag og for dei som kjem etter oss.

MÅL FOR NORDHORDLAND UNESCO BIOSFÆREOMRÅDE

Nordhordland UNESCO Biosfæreområde skal byggje på det beste frå fortida og leggje til rette for ei framtid som sikrar berekraftig bruk av alle ressursane i samfunnet - til nytte og glede for folk i dag og for kommande generasjonar.

FN sin Agenda 2030 og berekraftsmåla

I 2015 vedtok dei 193 medlemslanda FN sine berekraftsmål. Dei 17 berekraftsmåla og 169 delmåla er verda sin felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, motarbeide ulikskap og stoppe klimaendringane innan 2030. Måla byggjer på dei tre dimensjonane i berekraftsomgrepet; miljømessig, økonomisk og sosial utvikling, der partnerskap for å nå måla er gjennomgåande (mål 17). Berekraftsmåla er viktige premisser for dette strategidokumentet.

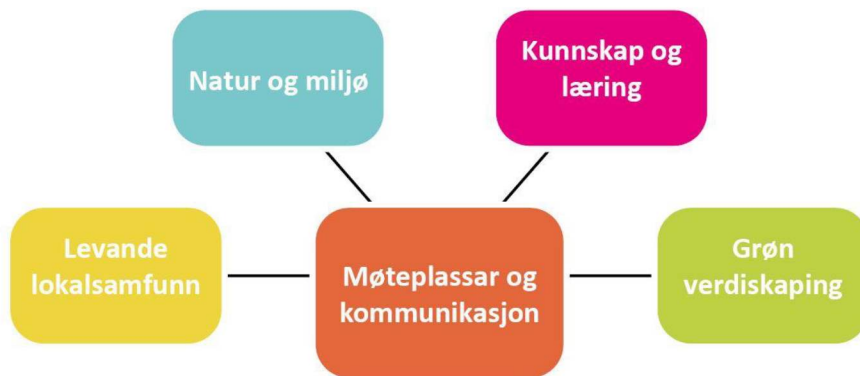
Figur 5. Sammenhengene mellom bærekraftsdimensjonene i FNs bærekraftsmål. Kilde: Stockholm Resilience Centre.

SATSINGSOMRÅDE OG STRATEGIAR

Dette strategidokumentet er arbeidsplanen for Nordhordland UNESCO Biosfæreområde. Den peiker på kva som skal vere satsingsområde og kva vi må gjere for å lukkast med desse satsingane.

Handlingsprogrammet syner meir konkret kva tiltak vi skal gjennomføre dei neste åra.

Satsingsområda, strategiar og prioriteringar er lokalt forankra gjennom brei medverknad i regionen.

Figur 6. Dei 5 satsingsområda

1. LEVANDE LOKALSAMFUNN

God samfunnsutvikling og levande lokalsamfunn er viktig. Biosfæreområdet ønskjer å bidra til meir kunnskap, kompetanse og engasjement kring ei berekraftig forvaltning av ressursane våre – òg dei menneskelege. Utviklinga skal byggje på lokal kultur og identitet og inspirere til eit breitt folkeleg engasjement.

- Vere ein medspelar til lokale initiativ som aukar trivselen og attraktiviteten til lokalsamfunna
- Bidra til revitalisering av lokal kultur, tradisjonar, handverk og historie
- Leggje til rette for kunnskapsoverføring og samhandling mellom generasjonar
- Inspirere til, og auke kunnskapen om å leve meir berekraftig
- Bidra til styrka folkehelse gjennom å knyte saman menneske og natur

2. NATUR, MILJØ OG KLIMA

Naturen utgjør livsgrunnlaget og har ressursar som det er viktig å forvalte godt. Biosfæreområdet vil arbeide for at naturen og naturressursane vert ivarettatt og brukt på ein langsiktig berekraftig måte for å sikre både naturmangfaldet (biodiversitet) og dei goda (økosystemtenestene) naturen gjev oss.

- Bidra til berekraftig bruk av areal på land og i sjø
- Arbeide for å gjere folk merksame på verdien av biologisk mangfald og av dei verna områda i biosfæreområdet
- Bidra til å redusere menneskeskapte klimaendringar
- Bidra til å auke matproduksjonen på lokale ressursar
- Arbeide for at kulturlandskapet vert forvalta slik at dei kulturhistoriske og landskapsmessige verdiane vert haldne i hevd
- Inspirere til å oppdage, oppleve og bli glad i naturen

3. KUNNSKAP OG LÆRING

Utviklinga i Nordhordland skal vere kunnskapsdriven og slik leggje grunnlaget for kloke val for framtida. Samarbeid med forskings- og utdanningsinstitusjonar – og med skular og barnehagar i regionen - vil vere viktig for å styrkje kunnskapen i biosfæreområdet om kva som er ei god, berekraftig utvikling.

- Utvikle satsingar som vektlegg barn og unge sin medverknad, og som gjev dei kunnskap om og engasjement for lokal og global berekraftig utvikling
- Utvikle samarbeid med Universitetet i Bergen og andre forskingsinstitusjonar
- Utvikle samarbeid med både barnehagar, grunn- og vidaregåande skule
- Sikre at forskingsmiljø vert involvert i problemstillingar som er relatert til berekraftig samfunns- og næringsutvikling i regionen
- Skape forståing for kva statusen som biosfæreområdet inneber for regionen - gjennom formidling og kunnskapsheving
- Sikre at viktig kunnskap og kompetanse vert delt lokalt, nasjonalt og internasjonalt

4. GRØN VERDISKAPING

Berekraftig ressursbruk er avgjerande for ei framtidsretta utvikling av næringslivet i regionen. I biosfæreområdet skal vi samarbeide om og oppmuntre til grøn innovasjon og verdiskaping.

- Vere ein pådrivar for ei miljø- og klimavenleg omstilling av næringslivet i regionen
- Vere ein pådrivar for sirkulær økonomi
- Ta i bruk lokale unytta ressursar for verdiskaping

- Bidra til å utvikle regionen som modellområde for berekraftig havbruk og landbruk
- Bidra til næringsutvikling knytta skog/skogbruk/bruk av tre
- Utvikle berekraftige lokale produkt og tenester; aktivitetar og opplevingar som styrker attraktiviteten til Nordhordland
- Stimulere til vidareutvikling og bruk av fornybar energi
- Involvere forskarar og studentar i innovasjons- og produktutviklingsprosessar

5. MØTEPLASSAR OG KOMMUNIKASJON

Å leggje til rette for dialog og samhandling for ei berekraftig utvikling, er ein grunnpilar i UNESCO sitt biosfæreprogram. Det er avgjerande å kome saman, diskutere og dele kunnskap for å skape eit breitt grunnlag for prioriteringar og vegval. I dette ligg også arbeidet med å skape eigarskap og engasjement for biosfæreområdet. Etablering av møteplassar og aktiv kommunikasjon vil stå sentralt og er difor både eit eige satsingsområde og eit viktig verktøy i alle satsingsområda.

- Utvikle gode kommunikasjonsplattformer og ulike arenaer for dialog mellom forskings- og kunnskapsmiljø, kommunane, regionalt næringsliv, dei frivillige og andre samfunnsaktørar
- Sørge for at Nordhordland biosfæreområde er godt kjent og godt forankra i regionen, og at dette blir ei tydeleg merkevare lokalt, nasjonalt og internasjonalt
- Etablere samarbeid med aktuelle samfunnsaktørar, næringsliv og ideelle organisasjonar
- Vere ein aktuell og aktiv samarbeidspartnar i det internasjonale UNESCO-biosfærenettverket

HANDLINGSPROGRAM 2020-2022

Denne handlingsplanen syner dei tiltaka som er prioritert i første fase 2020 og 2021. Utover handlingsprogrammet ønskjer vi små og store prosjekt innafor satsingsområda velkomne.

Biosfæreområdet vil ha nokre faste driftsoppgåver og utover det, engasjere seg i aktivitetar som er organisert i prosjekt. Biosfæresatsinga vil engasjere seg i prosjekt på ulike måtar:

1. Biosfæreområdet set i gang og leier prosjekta som er prioritert i strategien og i regionrådet/biosfærerådet
2. Biosfæreområdet har ei aktiv rolle som samarbeidspartnar i prosjekt som andre aktørar set i gang og som byggjer opp under satsingsområda
3. Biosfæreområdet inspirerer aktørar til å setje i gang eigne prosjekt som samsvarer med verdiane i biosfæreprogrammet

Handlingsprogrammet skal reviderast etter 2 år

SATSINGSOMRÅDE 1: LEVANDE LOKALSAMFUNN			
Prosjekt/tiltak	Skildring	Prosjekt-nivå	Samarbeidspartnarar/tilskotsordningar
Berekraft i kvardagen	Inspirere til lokale møteplassar/kurs: - Miljøvennlege val i heimen - Redusere - Reparere - Resirkulere - Ansvarleg forbruk - Dyrke mat til eige bruk	1,2,3	kommunane, lag/organisasjonar, skulane og aktuelle «Berekraftige liv-organisasjonar»
Berekraft i kvardagen (digital)	Byggje opp ein digital møteplass for å inspirere og spreie kunnskap om korleis ta meir berekraftige val i kvardagen	1	
«Heimelaga» handlingsbåren kunnskap på tvers av grupper, generasjonar, landskap	Byggje bru mellom fortid og notid med å leggje til rette for å lære og vidareutvikle - gamle handverk og ferdigheiter - mattradisjonar - Heimeproduksjon; bruk av lokale ressursar og kultur	1,2,3	museumsorganisasjonar, lag/organisasjonar, skular, einsildpersonar

Eksempel på satsingar som byggjer opp under dette:

- Ulike tiltak for lokalsamfunnsutvikling som t.d. «Liv og Lyst» og «Berekraftig liv»

SATSINGSOMRÅDE 2: NATUR, MILJØ OG KLIMA

Prosjekt/tiltak	Kort skildring	Vår rolle	Samarbeidspartnarar
Biologisk mangfald/biodiversitet	Bygge opp under og spreie kunnskap om dei unike naturverdiane vi har i Nordhordland, og særskild i verneområda våre	1,2,3	kommunane, vernestyrer, Fylkesmannen, UiB
Landskaps-prosjekt	Plan for heilskapleg forvaltning av utvalde landskap i biosfæreområdet	1	kommunane, grunneigarar, Fylkesmannen, ulike faglag, UiB og andre forskingsmiljø
Ut i naturen	Tiltak for sjølve grunntanken i MAB-programmet: biosfæreområda skal inspirere til å bli glad i, lære av og ta vare på naturen for framtida: - Utvikle kunnskapsløypar på land og i fjordar, vatn, elvar og hav - Kultur/naturskular	1,2,3	kommunane, skulane, næringsliv, lag/organisasjonar

Eksempel på satsingar som byggjer opp under dette:

- Utvikle interkommunal plan for sjøareal i regionen (Kommunane)
- Rydd ei strand (plast og boss-handtering) (NGIR og frivillige lag)

SATSINGSOMRÅDE 3: KUNNSKAP OG LÆRING

Tiltak	Kort skildring	Vår rolle	Samarbeidspartnarar
Ung i biosfæreområdet- UNESCO-skular	Utvikle eit utdanningsprogram for berekraftig utvikling i biosfæreområdet gjennom oppveksten	1	skuleeigarar, barnehagar / skular i biosfæreområdet, FN-sambandet
Framtidslab og formidling av forskning i biosfæreområdet	Vidareutvikle samarbeid med forskings- og utdanningsinstitusjonar Marknadsføra biosfæreområdet som ein stad for forskning, gjerne kopla saman med behov i næringslivet Etablere kanalar (digitale og andre møteplassar) for formidling av forskning	1	lokale, nasjonale og internasjonale forskings- og utdanningsinstitusjonar, kommunar, mfl.
Naturgoda (økosystemtenestene) i biosfæreområdet	Forskning og formidling av korleis folk i biosfæreområdet verdset og brukar naturen	2	UiB, kommunane, grunneigarar, Fylkesmannen, mfl.
Klimabonden	Praktisk retta utgreiings- og informasjonsprosjekt som fører til auka kunnskap om meir miljøvenleg matproduksjon tilpassa eit endra klima	2	kommunane (landbrukskontor), grunneigarar, Fylkesmannen, ulike faglag, UiB

SATSINGSOMRÅDE 4: GRØN VERDISKAPING

Tiltak	Kort skildring	Vår rolle	Samarbeidspartnarar
Utvikle biosfærefond og biosfærepris	Stimulere verksemdar i biosfæreområdet til å ta gode miljøval med omsyn til miljø, klima og eiga lønsemd	1	kommunane, næringsliv, FoU, fylkeskommunen, mfl.
Frå avfall til ressurs	Tiltak innan sirkulærøkonomi	1, 2 og 3	prosjekta «Bioregion Vestland» og «Grøn konkurransekraft», renovasjonsselskap, næringsliv
Fornybar energi	Etablerer kunnskapsbase/ressurssenter for hausting av fornybar energi og energieffektivisering for privat / småskala bruk	1,2	kommunane, næringsliv og private
Berekraftig reiseliv	Utvikle gode opplevingar og produkt knytt til lokale ressursar. Pågåande prosjekt her er Ullruta. Kan vidareutviklast og komplimenterast med fleire initiativ	1, 2 og 3	eksisterande og «nye» reiselivsverksemdar, Visit Bergen, Fjord Norge, fylkeskommunen, kommunane, Landbruksnæringa
Smaken av Nordhordland	Pågåande prosjekt for lokal matprodusentar med fokus på produkt, kompetanse og marknad	2	lokale matprodusentar, serveringsstader andre mathandverkarar

Eksempel på satsingar som byggjer opp under dette:

- CO₂ fangst/lagring på Mongstad/Kollsnes, «Northern lights»
- H₂-gassproduksjon
- Havvind utvikling
- «Green Spot Mongstad»
- Ullruta – «Wool Heritage Route»

SATSINGSOMRÅDE 5: MØTEPLASSAR OG KOMMUNIKASJON

Tiltak	Kort skildring	Vår rolle	Samarbeidspartnarar
Etablere dialogarena/møteplassar	Etablere møteplassar som fremjar berekraftig utvikling og støtter opp under satsingsområda Konferansar, tema-møter biosfærefestival	1, 2 og 3	kommunane, lag/organisasjonar næringsliv, , UiB
Utvikle partnerskap og ambassadør-program	Plattform for ulike samarbeids-tiltak	1	næringsliv, lag/organisasjonar, einskild-personar
Merkevarebygging	Vidareutvikle visuell profil, retningslinjer for sal av produkt, skiltprogram Retningslinjer for bruk av biosfærelogo/"stempel"	1	
Vidareutvikle digital plattform	Nettside, sosiale media, nyheitsbrev Digital møteplass Ein orientering og møteplass for ulike tema for å dele informasjon, bygge kunnskap og sette personar med same interesser i kontakt med kvarandre	1	

Arkiv: FE-033
JournalpostID: <jplD> 20/31426
Saksbehandlar:
Dato: 27.05.2020

Saksframlegg

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
036/20	Utval for næringsutvikling og drift	10.06.2020

Meldingar og orienteringar

Rådmannen sitt framlegg til vedtak:

Meldingar og orienteringar vert tekne til orientering.

Politisk handsaming

Saka skal avgjerast i utval for Næringsutvikling og drift

Saksopplysninger:

Det vert lagt fram følgjande meldingar og orienteringar:

- Eigedomsforvaltning/vedlikehaldsplan – orientering
- Status for næringslivet i regionen i korona-tid
- Lokal aktivitetsspakke for næringslivet
- Områdeplan Knarvik - orientering
- Droneprosjektet – status
- Green Spot Mongstad – status på prosjektet
- Næringsfondet – tilbakemelding på prekvalifisering nye søknader
- Reguleringsplan Midtmarka/Rotemyra – orientering om prosessen vidare
- E39 – orientering om prosessen vidare
- Tilbakemelding på diskusjon og notat for å skapa aktivitet
- Klimapartner Vestland